

Brüsszel, 2021.3.24.
COM(2021) 137 final

2021/0070 (NLE)

Javaslat

A TANÁCS AJÁNLÁSA

az európai gyermekgarancia létrehozásáról

{SWD(2021) 62 final}

INDOKOLÁS

1. A JAVASLAT HÁTTERE

• A javaslat indokai és céljai

A Bizottság elnöke, Ursula von der Leyen bejelentette az európai gyermekgarancia létrehozását, amely révén biztosítható, hogy „a szegénység vagy a társadalmi kirekesztés kockázatának kitett minden európai gyermek hozzáférjen az olyan legalapvetőbb ellátásokhoz, mint az egészségügy és az oktatás”¹. A fenntartható, egyenlő, befogadó és versenyképes tudásalapú gazdaság és az igazságos társadalom kiépítése szempontjából kiemelkedő jelentősége van annak, hogy már korai életkortól kezdve és a teljes gyermekkorban támogassák a gyermekeket.

A társadalmi kirekesztés megelőzése és leküzdése érdekében ez a javaslat támogatja a tagállamok arra irányuló célkitűzéseit, hogy garantálják a rászoruló gyermekek hozzáférést a kulcsfontosságú szolgáltatásokhoz: a koragyermekkori neveléshez és gondozáshoz, az oktatáshoz (beleértve az iskolai tevékenységeket is), az egészségügyi ellátáshoz, a táplálkozáshoz és a lakhatáshoz. Bár az EU-ban élő gyermekek többsége már hozzáfér ezekhez a szolgáltatáshoz, az inkluzív és valóban egyetemes hozzáférésnek alapvető szerepe van abban, hogy minden gyermek számára megteremtsük az esélyegyenlőséget, különösen azok számára, akik a szegénység vagy más hátrányos helyzetek miatt társadalmi kirekesztéssel szembesülnek.

A társadalmi kirekesztés egy összetett és több dimenzióval rendelkező jelenség. Fő kiváltó okai közé tartoznak az elégtelen erőforrások és a szegénység, valamint az árukhoz és szolgáltatásokhoz való egyenlőtlen hozzáférés a hátrányos helyzet különböző formái miatt, ami megakadályozza a társadalomban való teljes körű részvételt². **A javaslat a rászoruló gyermekeket célozza meg,** utalva a szegénység vagy a társadalmi kirekesztés kockázatának kitett gyermekekre. Az árukhoz és szolgáltatásokhoz vagy a munkaerőpiachoz való hozzáférés terén nehézségekkel szembesülő, alacsony jövedelmű emberek által tapasztalt sokrétű kihívások fényében uniós szinten egy összetett mutatót fogadtak el, a **szegénység vagy a társadalmi kirekesztés kockázatának kitettek** arányát. Ez a mutató a következőket méri: i. azoknak az embereknek a száma, akiknek rendelkezésre álló ekvivalens jövedelme (a szociális transzferek után) alacsonyabb, mint a szegénységi küszöb³; ii. súlyos anyagi nélkülözés, amely egy adott társadalomban a megfelelő életszínvonalhoz szükséges alapvető áruk hiányában nyilvánul meg⁴; valamint iii. a nagyon alacsony munkaintenzitás⁵. Az ilyen háztartásban élő gyermekek különösen ki vannak téve a társadalmi kirekesztés veszélyének, és ők alkotják ezen ajánlás célcsoportját.

¹ Politikai iránymutatás a hivatalba lépő következő Európai Bizottság számára (2019–2024).

² Lásd például: A Bizottság közleménye: „A szolidaritás Európája felé: A társadalmi kirekesztés elleni küzdelem fokozása, az integráció előmozdítása” (COM(92) 542 final). A Tanács és a Tanács keretében ülésező szociális miniszterek 1989. szeptember 29-i állásfoglalása a társadalmi kirekesztés elleni küzdelemről (HL C 277., 1989.10.31., 1. o.). „The multi-dimensional analysis of social exclusion” [A társadalmi kirekesztés többdimenziós elemzése], Levitas és mások (2007). „Leaving no one behind: the imperative of inclusive development. Report on the World social situation 2016.” [Senki sem maradhat le: az inkluzív fejlődés szükségessége. Jelentés a világ szociális helyzetéről], ENSZ (2016).

³ A szociális transzferek után a nemzeti rendelkezésre álló medián ekvivalens jövedelem 60 %-ában határozták meg.

⁴ A súlyos anyagi nélkülözés azt jelenti, hogy az érintettek a következő 9 fogyasztási tétel közül legalább 4-et képtelenek megfizetni: (1) lakásbérleti díj, jelzáloghitel vagy közüzemi számlák kifizetése; (2) a lakás megfelelő fűtése; (3) váratlan kiadások; (4) hús vagy fehérje rendszeres fogyasztása; (5) üdülés; (6) televíziókészülék; (7) mosógép; (8) személygépkocsi; (9) telefon.

⁵ Az annak a 60 év alatti népességnek az arányát tükrözi, akik olyan háztartásban élnek, ahol az elmúlt évben a munkaképes korú emberek teljes munkapotenciáljuk kevesebb mint 20 %-át töltötték munkával.

Az EU-27 országainak többségében a szegénység vagy a társadalmi kirekesztés kockázatának kitett személyek aránya a gyermekek körében magasabb, mint a teljes népességben. 2019-ben a gyermekek 22,2 %-a (majdnem 18 millió gyermek) a szegénység vagy a társadalmi kirekesztés kockázatának kitett háztartásokban élt, szemben a teljes népességre kivetített 20,9 %-os aránnyal (mintegy 91 millió ember). A szegénység vagy a társadalmi kirekesztés kockázata az elmúlt évtizedben a gyermekek körében lassabban csökkent, mint az általános népességben. Ráadásul az EU-27 országaiban a gyermekek körében nagyobb a szegénységi rés⁶ (2019-ben 25,4 %), mint a lakosság többi részében (24,3 %), és ugyanez érvényes a tartós szegénységre⁷ is (2018-ban a gyermekek 14,1 %-a, szemben a lakosság többi részében mért 10,8 %-kal).

Szoros korreláció van a gyermekek társadalmi kirekesztettsége és a legfontosabb szolgáltatásokhoz való hozzáférés hiánya között. A szegénységben élő vagy különösen hátrányos helyzetekkel szembesülő gyermekek nagyobb valószínűséggel ütköznek akadályokba a jóllétük és társas, kognitív és érzelmi készségeik fejlődése szempontjából kiemelt fontosságú szolgáltatásokhoz való hozzáférés terén. Miközben ezek a szolgáltatások általában minden tagállamban működnek, a bizonyítékok azt mutatják, hogy hozzáférhetőségük egyenlőtlen. A tagállamok mintegy egyharmadában a mérsékelt jövedelemmel rendelkező szülők a koragyermekkorai nevelés és gondozás költségeit nagyon magasnak találják. A tankönyvek, az iskolai közlekedés, az iskolai étkeztetés és a kiegészítő iskolai tevékenységek 15 tagállamban jelentős terhet rónak a családi költségvetésre. Néhány tagállamban csak néhány egészségügyi ellátási szolgáltatás ingyenes teljesen a gyermekek számára. Hat tagállamban a gyermekek több mint 10 %-a él súlyosan elégtelen lakáskörülmények között. A hajléktalanság szinte az összes tagállamban nőtt, és a gyermekeket is érintette. A szolgáltatásokhoz való egyenlőtlen hozzáférésnek sokféle mozgatórugója lehet, amelyek magukban foglalhatják a következőket: a pénzügyi erőforrások hiánya, hogy a szülők vagy gyámok fedezni tudják e szolgáltatások költségeit; a szolgáltatások korlátozott elérhetősége⁸, különösen a vidéki, távoli és hátrányos helyzetű térségekben; a szolgáltatások vagy a személyzet nem alkalmazkodnak a sajátos szükségletekkel rendelkező gyermekekhez; nincsenek információk az elérhető szolgáltatásokról; illetve az adminisztratív akadályok.

A szegénység mellett a hátrányos helyzet egyéb formái is akadályozzák a társadalmi befogadást és részvételt. A javaslat azt is ajánlja, hogy a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekeket támogató nemzeti integrált intézkedések megtervezésekor a tagállamok adott esetben vegyék figyelembe azoknak a gyermekeknek a sajátos szükségleteit is, akik hajléktalanok vagy súlyosan elégtelen lakáskörülmények között élnek; akik fogyatékossgal élnek; akik migráns háttérűek; akik kisebbségi faji vagy etnikai csoportba tartoznak (különösen a romák); akik alternatív (elsősorban intézményi) gondozásban részesülnek; és akiknek családi helyzete bizonytalan.

A hátrányos helyzetű gyermekeket aránytalanul sújtja a társadalmi kirekesztés, ami gyakran a szegénység vagy a nélkülözés következménye. Az adott tagállamtól függően az egyedülálló szülő által nevelt, illetve három vagy több gyermeket nevelő családokban élő vagy migráns, illetve roma háttérrel rendelkező gyermekek esetében a szegénység kockázata

⁶

A relatív medián szegénységi rés annak számszerűsítésében nyújt segítséget, hogy mennyire szegények a szegények. A szegénységi küszöbérték alatt és a szegénységi küszöbértéken élő személyek rendelkezésre álló medián ekvivalens jövedelme közötti különbség alapján számítják ki, és a szegénységi küszöbérték százalékában fejezik ki.

⁷

A tartós szegénységi ráta az olyan háztartásban élő személyek aránya, amelynek rendelkezésre álló ekvivalens jövedelme a folyó évben és az azt megelőző 3 év közül legalább 2-ben a szegénységi küszöb alatt volt.

⁸

A Bizottság 2021 júniusában közleményt fog elfogadni a vidéki térségekre vonatkozó hosszú távú jövőképről, amely egyebek mellett foglalkozni fog azzal, hogy a gyermekek a vidéki, távoli vagy hátrányos helyzetű térségekben korlátozottan férnek hozzá a szolgáltatásokhoz vagy az infrastruktúrákhoz.

akár háromszor is nagyobb, mint más gyermekek esetében⁹. A hátrányos helyzetű gyermekek lényegesen kisebb arányban vesznek részt a koragyermekkorai nevelésben és gondozásban is. Az intézményi gondozásba helyezett gyermekek esetében előfordulhat, hogy nem részesülnek teljes körűen az általánosan elérhető és befogadó oktatásban. Ráadásul a fogyatékkal élő, migráns háttérű vagy a vidéki és távoli területeken élő gyermekek adott esetben nem tudnak részt venni sok iskolai tevékenységben. Olyan akadályokkal szembesülhetnek, mint a megfizethetőség, a megfelelő infrastruktúra hiánya, a rossz megközelíthetőség vagy a nyelvi problémák. E gyermekek megelőző egészségügyi programokban való részvétele is akadályokba ütközik. Az alacsony jövedelmi státusz vagy a bizonytalan családi helyzet gyakran rendszertelen vagy egészségtelen táplálkozáshoz vezet. Végezetül pedig a megfizethető és megfelelő lakhatás hiánya – beleértve a biztonságos ivóvizet is – növeli a súlyosan elégtelen lakáskörülmények kockázatát, és hátrányosan érinti a gyermekek általános jóllétét. Mindezek a hozzáférési akadályok állandósítják a társadalmi kirekesztés több nemzedéket átfogó ciklusát, ami nyilvánvaló és hosszú távú hatást gyakorol a gyermekek életére.

A gyermekek társadalmi kirekesztésének megelőzése és leküzdése elengedhetetlen előfeltétele a társadalmi haladásnak és a fenntartható fejlődésnek A társadalmi kirekesztés romboló hatást fejt ki a gyermekek jelenlegi és jövőbeli lehetőségeire, illetve azon képességükre, hogy hozzájáruljanak a ma és a holnap társadalmához. A társadalmilag kirekesztett gyermekek kisebb valószínűséggel érnek el jó eredményeket az iskolában és örvendenek jó egészségi állapotnak, mint a jómódúbb társaik. Jobban ki vannak téve az iskolai lemorzsolódás kockázatának, felnőtt korukban pedig nagyobb valószínűséggel lesznek (tartós) munkanélküliek és szembesülnek a szegénységgel a kevesebb munkalehetőség és az alacsonyabb kereset miatt. A gyenge oktatásnak és egészségügynek fontos gazdasági és munkaerőpiaci hatása is van, mivel gátolja a foglalkoztatás bővülését, és alacsonyabb minőségű, kevésbé termelékeny munkaerőhöz vezet.

A Covid19-válság tovább súlyosbította a már meglévő egyenlőtlenségeket, és azzal a komoly kockázattal jár, hogy tovább nő a szegénység és társadalmi kirekesztés mértéke. Társadalmi-gazdasági kockázatoknak tette ki a nőket és a kiszolgáltatott csoportokat, például az egyedülálló szülőket, a gyermekeket és az időseket, a fogyatékkal élőket, a migránsokat, kisebbségeket, a fiatalabb és bizonytalan helyzetű munkavállalókat és az olyan térségekben és háztartásokban élőket, amelyek csak korlátozott mértékben vagy egyáltalán nem rendelkeznek digitális hálózati összekapcsoltsággal. Az alacsony és közepes jövedelmű csoportok nagyobb valószínűséggel veszítik el jövedelmüket a növekvő munkanélküliség és a kevesebb távmunka-lehetőség miatt. A háztartások rendelkezésére álló jövedelemre gyakorolt hatás várhatóan növelni fogja az egyenlőtlenségeket, és a háztartások új kategóriáit teheti ki a szegénység és társadalmi kirekesztés kockázatának. Az iskolák bezárása miatt a gyermekek megbízható élelemforrástól estek el, mivel sok gyermektől megvonták az iskolai étkeztetést. A széles körben elterjedt digitalizáció bizonyos fókig enyhítette az iskolák bezárása miatt kiseső oktatást, azonban sok gyermek számára nem áll rendelkezésre az otthoni tanuláshoz szükséges jó környezet, pl. mert nincs meg a szükséges felszerelésük, gyenge az internetkapcsolatuk, vagy nem kapnak támogatást az iskolai munkához. A Covid19 és a közösségi távolságtartást szolgáló intézkedések érintették az intézményi gondozási rendszereket, az oktatást és a szabadidős szolgáltatásokat is.

Az EU-ban konszenzus alakult ki annak fontosságáról, hogy a hátrányos helyzet különböző formáival szembesülő gyermekek számára garantálni kell a tényleges és

⁹

A Tanács által 2021. március 15-én elfogadott 2021. évi együttes foglalkoztatási jelentés.

megkülönböztetéstől mentes hozzáférést a jó minőségű kulcsfontosságú szolgáltatásokhoz. 2015. november 24-i állásfoglalásában¹⁰ az Európai Parlament szorgalmazta egy európai gyermekgarancia létrehozását, amely a szegénységben élő gyermekekre összpontosít, és bizonyos kulcsfontosságú szolgáltatásokra helyezi a hangsúlyt; ezt a felhívását a Parlament az Európai Parlament Szociális Alap Pluszról szóló, 2019. április 4-i állásfoglalásában¹¹ is megerősítette. A Parlament arra is felkérte a Bizottságot, hogy egy többéves előkészítő intézkedés keretében vizsgálja meg egy ilyen európai gyermekgarancia megvalósíthatóságát. 2020. június 8-i következtetéseiben a Tanács szintén felkérte a Bizottságot, hogy nyújtson be javaslatot az európai gyermekgaranciáról. A gyermekszegénységről szóló, 2020. szeptember 29-i 20/2020. számú különjelentésében¹² az Európai Számvevőszék rámutatott arra, hogy a gyermekszegénység leküzdéséhez a Bizottságnak célzottabb támogatást kell nyújtania a tagállamok intézkedéseire. Erre a jelentésre válaszolva a Tanács felkérte a Bizottságot, hogy a jövőbeli kezdeményezéseibe foglalja bele a gyermekszegénység kezelésére irányuló intézkedéseket és célkitűzéseket, az európai szemeszter gazdasági koordinációs folyamata részeként is. 2021. március 11-én az Európai Parlament állásfoglalást fogadott el az EU gyermekjogi stratégiája tekintetében a gyermekek jogairól¹³, amelyben felszólította a Bizottságot, hogy 2021 első negyedében terjessze elő az európai gyermekgarancia létrehozására irányuló javaslatát, és felhívta a tagállamokat, hogy gyorsítsák fel annak végrehajtását, és fordítsanak minden lehetséges erőforrást erre a célra, beleértve az uniós forrásokat is. Az Európai Parlament kiemelte azt is, hogy a tagállamoknak a gyermekszegénység és a társadalmi kirekesztés kezelésére ki kell dolgozniuk a többéves nemzeti stratégiákat, valamint a gyermekgaranciára vonatkozó nemzeti cselekvési terveket.

Egyetlen gyermeket sem hagyhatunk lemaradni. Az Európai Bizottság demográfiai változások hatásairól szóló, 2020. június 17-i jelentésében¹⁴ bemutatott demográfiai trendek és szakemberhiány megkerülhetetlenné teszik, hogy társadalmi-gazdasági háttérüktől függetlenül ösztönözzék a fiatal nemzedékekben rejlő potenciált. Miközben az EU-ban a világon a legmagasabb a társadalmi befogadás és kohézió¹⁵, határozott szakpolitikai intézkedésekre van szükség annak érdekében, hogy támogassák a nehezebb helyzetben lévő gyermekeket, akik a hátrányos helyzetek különböző formái miatt akadályokba ütköznek. Ezért az európai gyermekgarancia a rászoruló gyermekekre helyezi a hangsúlyt.

A szociális jogok európai pillére biztosítja a tisztességes és jól működő munkaerőpiacokra, valamint a szociális védelemre és a társadalmi befogadásra irányuló uniós és nemzeti szintű fellépés keretrendszerét¹⁶. A szociális jogok európai pillérének

¹⁰ Az Európai Parlament 2015. november 24-i állásfoglalása az egyenlőtlenségek csökkentéséről, különös tekintettel a gyermekszegénységre (2014/2237(INI)).

¹¹ Az Európai Parlament 2019. április 4-i jogalkotási állásfoglalása az Európai Szociális Alap Pluszról (ESZA+) szóló európai parlamenti és tanácsi rendeltre irányuló javaslatról (COM(2018)0382 – C8-0232/2018 – 2018/0206(COD)).

¹² 20/2020. számú különjelentés: „A gyermekszegénység elleni küzdelem terén célirányosabbá kell tenni a Bizottság által nyújtott támogatást”, Európai Számvevőszék, 2020.

¹³ Az Európai Parlament 2021. március 11-i állásfoglalása a gyermekek jogairól az EU gyermekjogi stratégiája tekintetében (2021/2523(RSP)).

¹⁴ Jelentés a demográfiai változások hatásairól, Európai Bizottság, 2020.

¹⁵ Például az általános jövedelmi egyenlőtlenség – amelyet a jövedelmi ötödök arányával fejeznek ki – 2018-ban az USA-ban 8,4 volt, míg az EU-27-ben csak 5,05, más vezető gazdaságokban pedig vagy hiányoztak az aktuális és megbízható adatok (Kínára vonatkozóan a 2011-es becslés 28,3 volt), vagy pedig meghaladták az uniós szintet (Egyesült Királyság: 5,6; Japán: 6,2). A valamivel alacsonyabb általános humán fejlettségi mutató ellenére (az USA esetében 0,920, az EU-27 esetében 0,894 2019-ben) egy átlagos európai 2,4 évvel tovább él, mint egy átlagos amerikai (a várható élettartam 80,9, illetve 78,5 év volt 2018-ban).

¹⁶ Különösen az 1. alapelv (Oktatás, képzés és egész életen át tartó tanulás), a 3. alapelv (Eszélyegyenlőség), a 11. alapelv (Gyermekegondozás és a gyermekek támogatása), a 14. alapelv (Minimumjövedelem), a 16. alapelv (Egészségügyi ellátás), a 17. alapelv (A fogyatékossgal élő személyek társadalmi befogadása), a 19. alapelv (Lakhatás és segítségnyújtás a hajléktalanok számára) és a 20. alapelv (Az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés).

megvalósítására irányuló cselekvési terv¹⁷ arra törekszik, hogy mindenki számára tovább javítsa az életszínvonalat, munkakörülményeket és esélyegyenlőséget, biztosítva ezzel az igazságosságot, a rezilienciát és a társadalmi felzárkózást. A cselekvési terv új lendületet ad a szegénység és társadalmi kirekesztés elleni küzdelemnek az EU-ban. **Célul tűzi ki, hogy a szegénység vagy társadalmi kirekesztés kockázatának kitett emberek számát legalább 15 millióval kell csökkenteni, és arra törekszik, hogy ebből legalább 5 millió legyen a gyermekek száma.** A felülvizsgált szociális eredménytábla nyomon fogja követni a tagállamokban megvalósult teljesítményt és tendenciákat, lehetővé téve a Bizottság számára, hogy az európai szemeszterrel összefüggésben a jól megalapozott politikai koordinációs keret részeként figyelemmel kísérje a szociális jogok európai pillére alapelveinek végrehajtása terén elért előrehaladást.

Az európai gyermekgarancia célja a társadalmi kirekesztés megakadályozása és leküzdése azáltal, hogy biztosítja a rászoruló gyermekek hozzáférését a kulcsfontosságú szolgáltatásokhoz. Ezzel a kezdeményezés hozzájárul a rászoruló gyermekek esélyegyenlőségének előmozdításához és a gyermekszegénység elleni küzdelemhez.

E célkitűzés elérése érdekében a javaslat széles körű konzultációs eljárás alapján:

- azt ajánlja a tagállamoknak, hogy a támogatási intézkedésekkel a rászoruló gyermekeket célozzák meg, azaz azokat a 18 év alatti személyeket, akik ki vannak téve a szegénység és társadalmi kirekesztődés kockázatának;
- e csoporton belül a rászoruló gyermekek azonosítása során azt ajánlja a tagállamoknak, hogy adott esetben vegyék figyelembe a hátrányos helyzet sajátos formáit, például az alábbi csoportok szükségleteit: i. hajléktalan gyermekek, illetve a súlyosan elégtelen lakáskörülmények között élő gyermekek; ii. fogyatékossgal élő gyermekek; iii. migráns háttérű gyermekek; iv. kisebbségi faji vagy etnikai csoportba tartozó gyermekek (különösen a romák); v. alternatív (elsősorban intézményi) gondozásban részesülő gyermekek; valamint vi. a bizonytalan családi helyzetű gyermekek;
- felhívja a tagállamokat, hogy garantálják a rászoruló gyermekek számára a hatékony és ingyenes hozzáférést a koragyermekkori neveléshez és gondozáshoz, az oktatáshoz (beleértve az iskolai tevékenységeket) és az egészséges étkeztetéshez minden tanítási napon, valamint biztosítsák az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférésüket; a hozzáférés eredményességét többek között úgy lehet növelni, hogy bizonyos szolgáltatásokat költségmentesen bocsátanak rendelkezésre;
- felhívja a tagállamokat, hogy biztosítsák a rászoruló gyermekek tényleges hozzáférését az egészséges táplálkozáshoz és a megfizethető lakhatáshoz;
- iránymutatást ad a tagállamoknak arról, hogy a megfelelő intézkedésekkel hogyan lehetne garantálni a hozzáférést ezekhez az intézkedésekhez;
- kialakítja az irányítási és jelentéstételi mechanizmusokat;
- előírja a végrehajtási, nyomonkövetési és értékelési szabályokat.

A javaslat elismeri, hogy a gyermekek társadalmi kirekesztődését kiváltó okok kezelése egy többdimenziós kihívás. Maga az európai gyermekgarancia csak **a szociális jogok európai pillérének megvalósítására irányuló cselekvési tervben** felvázolt átfogóbb integrált intézkedéscsomag részeként, valamint **az EU gyermekjogi stratégiájának** átfogóbb

¹⁷

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Cselekvési terv a szociális jogok európai pillérének megvalósítására (COM(2021) 102 final).

szakpolitikai keretében lesz eredményes, amely stratégiához ez a javaslat is hozzájárul. E célból a javaslat azt ajánlja, hogy a tagállamok egy támogató és segítő szakpolitikai keretet építsenek ki a következőkön keresztül: i. annak biztosítása, hogy az idevágó szakpolitikai intézkedések összhangban legyenek egymással, valamint hogy ezek az intézkedések a gyermekek támogatása szempontjából relevánsabbak legyenek; ii. befektetés a megfelelő oktatási, egészségügyi és szociális védelmi rendszerekbe; iii. munkaerőpiaci integrációs intézkedések a szülők és gyámok számára, valamint jövedelemtámogatás a családok és gyermekek számára; iv. a társadalmi kirekesztés területi dimenziójának kezelése, beleértve a jellegzetes városi, vidéki és távoli területeket is; v. az együttműködés megerősítése és a különböző érdekelt felek bevonása; vi. a rászoruló gyermekek megkülönböztetésének és megbélyegzésének elkerülése; vii. a gyermekekkel és szolgáltatásokkal kapcsolatos stratégia befektetések támogatása, beleértve a támogató infrastruktúrát és a szakképzett munkaerőt is; valamint viii. a megfelelő erőforrások biztosítása és az uniós források optimális felhasználása.

A gyermekszegénység és a társadalmi kirekesztés kezelését és az európai gyermekgarancia végrehajtását támogató intézkedésekhez uniós források állnak rendelkezésre. A 2021 és 2027 közötti finanszírozási időszakra vonatkozó Európai Szociális Alap Pluszban (ESZA+) azoknak a tagállamoknak, amelyekben a szegénység és társadalmi kirekesztés kockázatának kitett gyermekek aránya meghaladja az uniós átlagot (2017–2019-ben), az ESZA+ 5 %-át a gyermekszegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelemhez kell rendelniük, míg a többi tagállamnak egy megfelelő összeget kell elkülöníteniük. Az Európai Regionális Fejlesztési Alap is hozzá fog járulni ehhez a szociális infrastruktúrába, felszerelésekbe és a jó minőségű és általánosan elérhető szolgáltatásokba történő időtálló befektetéseken, valamint a határ régiókban folyó együttműködési projekteken keresztül.

A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz lehetőséget kínál a tagállamok növekedési potenciáljának, munkahelyteremtésének és gazdasági, társadalmi és intézményi rezilienciájának megerősítésére, akár a gyermekekre és fiatalokra irányuló politikák előmozdításán keresztül is, valamint arra, hogy mérsékeljék a Covid19-világjárvány gazdasági és társadalmi hatását, hozzájárulva a szociális jogok európai pillérének megvalósításához, valamint erősítve a gazdasági, társadalmi és területi kohéziót. A technikai támogatási eszköz támogathatja a tagállamokat az oktatási, társadalmi, gazdasági és jogi egyenlőtlenségek és a gyermekeket érintő kihívások kezelésére irányuló reformjaik megtervezésében és végrehajtásában.

A tagállamok továbbra is részesülnek a 2017 és 2023 közötti uniós iskolatej-, valamint az iskolagyümölcs- és iskolazöldség-programból¹⁸. 2023-ban a Bizottság javaslatot fog tenni a program felülvizsgálatára, hogy az egészségesebb termékeket elérhetőbbé tegye a gyermekek számára, és segítsen nekik megérteni az egészséges és fenntartható élelmiszerek előnyeit.

- **Összhang a szabályozási terület meglévő szakpolitikai rendelkezéseivel**

A Bizottság „Beruházások a gyermekek érdekében: a hátrányos helyzetből való kitörés” című 2013. évi ajánlása¹⁹ egy integrált megközelítést vázol fel a gyermekszegénység vagy a társadalmi kirekesztés csökkentésére és a gyermekek jóllétének javítására. Az ajánlás három irányvonalra összpontosított: i. megfelelő forrásokhoz való hozzáférés; ii. a megfizethető minőségi szolgáltatásokhoz való hozzáférés; és iii. a gyermekek jogainak érvényesítése, hogy részt vehessenek a játék-, rekreációs, sport- és kulturális tevékenységekben, valamint az

¹⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 1308/2013/EU rendelete (2013. december 17.) a mezőgazdasági termékpiacok közös szervezésének létrehozásáról és a 922/72/EGK, a 234/79/EGK, az 1037/2001/EK és az 1234/2007/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 347., 2013.12.20., 671–854. o.).

¹⁹ A Bizottság 2013/112/EU ajánlása (2013. február 20.) – Beruházások a gyermekek érdekében: a hátrányos helyzetből való kitörés (HL L 59., 2013.3.2., 5. o.).

életüket érintő döntések meghozatalában. Ez a javaslat kiegészíti a gyermekek társadalmi kirekesztése elleni küzdelem terén már meglévő politikákat, épít a „Beruházások a gyermekek érdekében” című ajánlás végrehajtása során szerzett tapasztalatokra és tanulságokra, és megerősíti annak második irányvonalát azzal, hogy kiemelten kezeli a rászoruló gyermekek kulcsfontosságú szolgáltatásokhoz való hozzáférését.

Az európai szemeszternek a szociális eredménytábla által támogatott gazdaság- és foglalkoztatáspolitikai koordinációs folyamata²⁰ rámutatott a gyermekszegénység és a társadalmi kirekesztés kihívására, és számos tagállamhoz intézett ehhez kapcsolódó országspecifikus ajánlásokat²¹. A foglalkoztatáspolitikai iránymutatások²² annak fontosságát hangsúlyozzák, hogy mindenki, köztük a gyermekek számára is biztosítani kell a hozzáférést bizonyos szolgáltatásokhoz, például a koragyermekkori neveléshez és gondozáshoz, valamint az oktatáshoz és az egészségügyi ellátáshoz, és ez a hozzáférés az esélyegyenlőség biztosításának szükséges előfeltétele.

A 2014–2020-as finanszírozási időszakban az európai strukturális és beruházási alapok (különösen az Európai Szociális Alap, az Európai Regionális Fejlesztési Alap és a leginkább rászoruló személyeket támogató európai segítségnyújtási alap) számos, a gyermekek szempontjából jelentőséggel bíró szakpolitikai területet támogattak, köztük a gyermekszegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelmet, a jó minőségű többségi oktatási és gondozási szolgáltatásokat, valamint a nélkülöző gyermekeknek biztosított egészséges és tápláló élelmiszereket és anyagi segítségnyújtást.

2017–2020-ban a strukturálisreform-támogató program technikai támogatást nyújtott a tagállamok reformjainak végrehajtásához, amelyek az alábbiakra irányultak: i. a koragyermekkori nevelés és gondozás minőségének javítása és az iskolai lemorzsolódás megelőzése; ii. az oktatási rendszerek befogadóbbá tétele; iii. gyermekek intézményi elhelyezésének visszaszorítását támogató intézkedések; iv. a szolgáltatások hozzáférhetőségének javítása a fogyatékossgal élő gyermekek számára; v. a migráns és etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek társadalmi integrációjának előmozdítása; vi. a nemzeti igazságszolgáltatási rendszerek gyermekbarát jellegének javítása; és vii. a családvédelmi jogszabályok felülvizsgálata, hogy eleget tudjanak tenni minden családtípus változó igényeinek.

- **Összhang az Unió egyéb szakpolitikáival**

A javaslat kiegészít számos más uniós kezdeményezést, és összeegyeztethető azokkal. **A szociális jogok európai pillérének megvalósítására irányuló cselekvési terv** egyik konkrét megvalósítandó elemét képezi, és hozzájárul a szegénység vagy a társadalmi kirekesztés kockázatának kitett emberek számának csökkentésére irányuló kiemelt célhoz. Az alulreprezentált csoportok, köztük a nők munkaerőpiaci részvételének növelése szintén hozzájárul a szegénység leküzdéséhez; a szociális jogok európai pillérének kiemelt célja a 78 %-os foglalkoztatási ráta elérése, kiegészítő törekvése pedig az, hogy 2030-ig legalább a felére csökkentse a nemek közötti foglalkoztatási különbséget.

A javaslat kiegészíti az ugyanebben az időpontban elfogadott **uniós gyermekjogi stratégiát**, amely egy koherens szakpolitikai keretben egyesíti az összes meglévő és jövőbeli

²⁰

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/european-pillar-of-social-rights/indicators/social-scoreboard-indicators>.

²¹

Az országspecifikus ajánlások a gyermekszegénység szempontjából releváns kérdések széles körével foglalkoznak, mint például a jövedelemtámogatással, a befogadó oktatással, a koragyermekkori neveléshez és gondozáshoz való hozzáféréssel, az egészségügyi ellátáshoz való hozzáféréssel és a hajléktalansággal.

²²

A Tanács (EU) 2020/1512 határozata (2020. október 13.) a tagállamok foglalkoztatáspolitikáira vonatkozó iránymutatásokról (HL L 344., 2020.10.19., 22–28. o.).

gyermekjogi kezdeményezést, és konkrét ajánlásokat fogalmaz meg mind a belső, mind pedig a külső uniós fellépésre vonatkozóan. A stratégia felvázolja a Bizottság által a következő területeken végzett munkát: i. a gyermekek részvétele az EU politikai és demokratikus életében; ii. társadalmi-gazdasági integráció, oktatás és egészségügy; iii. az erőszak és megkülönböztetés minden formájának megelőzése és a vele szemben nyújtott védelem; iv. gyermekbarát igazságszolgáltatás; v. gyermekek a digitális korban; és vi. a gyermekjogok globális dimenziója. A társadalmi-gazdasági integrációra vonatkozó szakasz összefügg az európai gyermekgaranciával.

2019. május 22-én a Tanács **ajánlást** fogadott el a **magas színvonalú kisgyermekkorai nevelési és gondozási rendszerekről**²³, hogy támogassa a tagállamok által a kisgyermekkorai nevelés és gondozás hozzáférhetőségének és minőségének javítása érdekében tett erőfeszítéseket. 2020. szeptember 30-án a Bizottság elfogadta **az európai oktatási térség 2025-ig történő megvalósításáról** szóló közleményt²⁴, amelyben a befogadás és a nemek közötti egyenlőség azon hat dimenzió közé tartozik, amelyek mentén egyesítik az erőfeszítéseket. E közlemény alapján a Tanács 2021. február 19-én elfogadta **az oktatás és képzés terén az európai oktatási térség létrehozása érdekében és azon túlmutatóan folytatott európai együttműködés stratégiai keretrendszeréről (2021–2030) szóló állásfoglalást**²⁵, és egy uniós szintű célban állapodott meg, amely szerint a 3 éves kor és a kötelező általános iskolai oktatásba lépési életkor közötti gyermekek legalább 96 %-ának részt kell vennie a koragyermekkorai nevelésben és oktatásban. Az állásfoglalás a minőséget, a méltányosságot, a befogadást és a mindenkinek számára elérhető sikert is elő kívánja mozdítani az oktatásban és a képzésben. A tagállamok megállapodtak abban, hogy 2030-ra az oktatásból és képzésből lemorzsolódók aránya nem haladhatja meg a 9 %-ot.

2020. szeptember 30-án a Bizottság elfogadta a „**Digitális oktatási cselekvési terv 2021–2027: Az oktatás és a képzés átalakítása a digitális kornak megfelelően**” című közleményét²⁶, amely egy ambiciózus jövőképet mutat be a digitális oktatásról, elhelyezi azt az egész életen át tartó tanulás összefüggésében, és életkortól függetlenül bevonja az összes tanulót.

2020. március 5-én a Bizottság elfogadta a **2020-2025 közötti időszakra szóló nemi esélyegyenlőségi stratégiát**²⁷. A stratégia célja, hogy már a korai életkortól kezdve fellépjen a lányok és fiúk – azok teljes sokszínűségének – jóllétét és lehetőségeit hátrányosan érintő nemi sztereotípiákkal szemben. Bejelenti azt is, hogy a Bizottság 2022-ben – a szociális jogok európai pillérének megvalósítására irányuló cselekvési tervben megerősítettekkel összhangban – be fogja mutatni a koragyermekkorai nevelésre és gondozásra vonatkozó barcelonai célok felülvizsgálatát²⁸. A stratégiai előmozdítja a nők gazdasági emancipációját, valamint a fizetetlen gondozási munka – ezen belül a gyermekgondozás – nők és férfiak közötti egyenlő megosztását. Amíg továbbra is aránytalan mértékben a nők vállalják a

²³ A Tanács ajánlása (2019. május 22.) a magas színvonalú kisgyermekkorai nevelési és gondozási rendszerekről (HL C 189., 2019.6.5., 4–14. o.).

²⁴ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának az európai oktatási térség 2025-ig történő megvalósításáról, COM(2020) 625 final.

²⁵ A Tanács állásfoglalása az oktatás és képzés terén az európai oktatási térség létrehozása érdekében és azon túlmutatóan folytatott európai együttműködés stratégiai keretrendszeréről (2021–2030) (HL C 66., 2021.2.26., 1–21. o.).

²⁶ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Digitális oktatási cselekvési terv 2021–2027 – Az oktatás és a képzés átalakítása a digitális kornak megfelelően, COM(2020) 624 final.

²⁷ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Egyenlőségközpontú Unió: a 2020–2025 közötti időszakra szóló nemi esélyegyenlőségi stratégia, COM(2020) 152 final.

²⁸ A barcelonai célokat 2002-ben a barcelonai Európai Tanács fogadta el. A célok értelmében a három év alatti gyermekek 33 %-át, valamint a három éves és az iskolaköteles kor közötti gyermekek 90 %-át be fel kell venni a gyermekgondozásba.

felelősséget a gyermek neveléséért, addig a nemek közötti egyenlőségre és a gyermekek társadalmi befogadására vonatkozó célkitűzések szorosan össze fognak függeni.

2020. szeptember 19-én a Bizottság elfogadta az EU 2020–2025-ös időszakra vonatkozó, rasszizmus elleni uniós cselekvési tervét²⁹. A cselekvési terv szakpolitikai és finanszírozási programokon keresztül veszi fel a harcot a rasszizmussal szemben a foglalkoztatás, a lakhatás, valamint az egészségügyi ellátáshoz és oktatáshoz való hozzáférés területén. Intézkedéseket támogat annak biztosítása érdekében, hogy a faji vagy etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek számára egyenlő hozzáférést biztosítsanak az oktatáshoz, a tanárok pedig képzés kapjanak arra, hogy dolgozni tudjanak minden gyermekkel, és figyelembe vegyék a különböző háttérű gyermekek szükségleteit. A cselekvési terv előírja a faji egyenlőségről szóló uniós irányelv alkalmazásáról szóló bizottsági jelentés kidolgozását is, amely tiltja az etnikai vagy faji származáson alapuló megkülönböztetést az oktatás és a szociális védelem különböző területein, beleértve a roma gyermekekkel szembeni megkülönböztetés tilalmát is.

2020. október 7-én a Bizottság elfogadta a **romák egyenlőségének, társadalmi befogadásának és részvételének előmozdítását célzó uniós stratégiai keretrendszert**³⁰. A keretrendszer egy közleményből, valamint a **romák egyenlőségéről, társadalmi befogadásáról és részvételéről szóló tanácsi ajánlásra** irányuló javaslatból áll, amelyet a Tanács 2021. március 12-én fogadott el³¹. Az ajánlás felhívja a tagállamokat, hogy küzdjenek a romákkal, különösen a roma gyermekekkel szembeni többszörös és strukturális megkülönböztetés ellen, és hozzanak határozottabb intézkedéseket, amelyek támogatják a roma gyermekeket és családjaikat a foglalkoztatás, a szociális szolgáltatások, az oktatás és a koragyermekkori nevelés és gondozás, az egészségügyi ellátás, a lakhatás, valamint az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés, az élelmezés és a szabadidős tevékenységekhez való hozzáférés egymással összefüggő területein.

2020. október 14-én a Bizottság elfogadta az **„Európai épületkorszerűsítési program – épületeink környezetbarátabbá tétele, munkahelyteremtés, javuló életminőség”** című közleményt³². A kezdeményezés a korszerűsített lakások megfizethetőségének és akadálymentességének elvén alapul, hozzájárulva ezzel ahhoz a célhoz, hogy biztosítani kell a megfelelő lakhatást a rászoruló gyermekek számára, különösen az energiaszegénységről szóló bizottsági ajánlason³³ keresztül.

2020. július 1-jén a Bizottság elfogadta az **„Ifjúsági foglalkoztatás támogatása: Út a munka világába a következő generációk számára”** című intézkedéscsomagot³⁴, hogy támogassa a munkaerőpiacra belépő fiatalokat. Az intézkedéscsomag egyik eleme volt az **„Út a munka világába – Az ifjúsági garancia megerősítése”** című tanácsi ajánlás³⁵, amelyet a Tanács 2020. október 30-án fogadott el. Az ajánlás biztosítani kívánja, hogy valamennyi, 30 év alatti fiatal a munkahelye elvesztését vagy a formális tanulás befejezését követő 4 hónapon belül

²⁹ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Egyenlőségközpontú Unió: az EU rasszizmus elleni cselekvési terve a 2020–2025-ös időszakra, COM(2020) 565 final.

³⁰ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak: Egyenlőségközpontú Unió: a romák egyenlőségének, társadalmi befogadásának és részvételének előmozdítását célzó uniós stratégiai keretrendszer, COM(2020) 620 final.

³¹ A Tanács ajánlása (2021. március 12.) a romák egyenlőségéről, társadalmi befogadásáról és részvételéről, 2021/C 93/01.

³² A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – „Európai épületkorszerűsítési program – épületeink környezetbarátabbá tétele, munkahelyteremtés, javuló életminőség”, COM(2020) 662 final.

³³ A Bizottság (EU) 2020/1563 ajánlása (2020. október 14.) az energiaszegénységről (HL L 357., 2020.10.27., 35–41. o.).

³⁴ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Ifjúsági foglalkoztatás támogatása: Út a munka világába a következő generációk számára (COM(2020) 276 final).

³⁵ A Tanács ajánlása (2020. október 30.) az „Út a munka világába – Az ifjúsági garancia megerősítése” témájában és az ifjúsági garancia létrehozásáról szóló, 2013. április 22-i tanácsi ajánlás felváltásáról (2020/C 372/01) (HL C 372., 2020.11.4., 1–9. o.).

szívnvonalas állásajánlatot kaphasson, illetve további oktatásban, tanulószereződéses gyakorlati képzésben vagy gyakornoki képzésben részesüljön.

2020. november 12-én a Bizottság elfogadta az **LMBTIQ-személyek egyenlőségéről szóló, 2020–2025-ös stratégiát**³⁶, amely intézkedéseket mutat be az LMBTIQ-személyek és családjaik, ezen belül a gyermekeik befogadásának előmozdítására, valamint a velük szemben tanúsított megkülönböztetés leküzdésére.

2020. november 24-én a Bizottság **cselekvési tervet** fogadott el a **2021–2027-es időszakra az integrációról és a befogadásról**³⁷, amely kiterjed a migránsokra és a migráns háttérű uniós polgárookra is. A cselekvési terv a sikeres integrációt és befogadást elősegítő tényezőkre összpontosít: az oktatásra és képzésre, a foglalkoztatásra és a készségekre, az egészségügyre és a lakhatásra. Különös figyelmet fordít a migránsok és a migráns háttérű uniós polgárok gyermekeire.

2021. február 3-án a Bizottság elfogadta az **európai rákellenes tervről** szóló közleményét³⁸, amely a gyermekkori rákot helyezte az előtérbe. A terv egyik kiemelt kezdeményezése a rákos gyermekek segítésére irányuló kezdeményezés, amely annak biztosítására irányul, hogy gyors és optimális korai felismerést, diagnózist, kezelést és gondozást lehessen biztosítani számukra.

A fogyatékossgal élő személyek jogainak érvényre juttatásával foglalkozó, 2021–2030-as stratégia³⁹ célja, hogy az Unióban és az Unión kívül is javítsa a fogyatékossgal élő személyek életét az elkövetkező évtizedben. A stratégia a fogyatékossgal élő gyermekek szükségleteivel kapcsolatban egy interszekcionális szemléletet is bevezet.

Már számos bizottsági kezdeményezés foglalkozott a gyermekek társadalmi kirekesztésének szélesebb szakpolitikai összefüggéseivel és fő kiváltó okaival, különösen a szülők és gyámok munkaerőpiaci részvételével. E kezdeményezések a következők: a Bizottság ajánlása a munkaerőpiacról kiszorultak aktív befogadásának elősegítéséről⁴⁰; a Tanács ajánlása a tartósan munkanélküli személyek munkaerőpiaci integrációjáról⁴¹; a szülők és gondozók vonatkozásában a munka és a magánélet közötti egyensúlyról szóló irányelv⁴²; a Tanács ajánlása a szociális védelemhez való hozzáférésről⁴³; az új európai készségfejlesztési program⁴⁴; a szükséghelyzeti munkanélküliségi kockázatokat mérséklő ideiglenes támogatást

³⁶ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Egyenlőségközpontú Unió: az LMBTIQ-személyek egyenlőségéről szóló stratégia (2020–2025), COM(2020)698 final.

³⁷ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Cselekvési terv az integrációról és a befogadásról a 2021–2027-es időszakra, COM(2020) 758 final.

³⁸ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak: Európai rákellenes terv, COM(2021) 44 final.

³⁹ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Egyenlőségközpontú Unió: Stratégia a fogyatékossgal élő személyek jogainak érvényre juttatásáért (2021–2030), COM(2021) 101 final.

⁴⁰ A Bizottság ajánlása (2008. október 3.) a munkaerőpiacról kiszorultak aktív befogadásának elősegítéséről (HL L 307., 2008.11.18., 11–14. o.).

⁴¹ A Tanács ajánlása (2016. február 15.) a tartósan munkanélküli személyek munkaerő-piaci integrációjáról (HL C 67., 2016.2.20., 1–5. o.).

⁴² Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1158 irányelve (2019. június 20.) a szülők és a gondozók vonatkozásában a munka és a magánélet közötti egyensúlyról és a 2010/18/EU tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről (HL L 188., 2019.7.12., 79–93. o.).

⁴³ A Tanács ajánlása (2019. november 8.) a munkavállalók és az önálló vállalkozók szociális védelemhez való hozzáféréséről (2019/C 387/01) (HL C 387., 2019.11.15., 1–8. o.).

⁴⁴ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: A fenntartható versenyképességre, a társadalmi méltányosságra és a rezilienciára vonatkozó európai készségfejlesztési program, COM(2020) 274 final.

nyújtó európai eszköz (SURE)⁴⁵, és a megfelelő minimálbékekről szóló irányelvre vonatkozó bizottsági javaslat⁴⁶.

2. JOGALAP, SZUBSZIDIARITÁS ÉS ARÁNYOSSÁG

• Jogalap

Az EUMSZ 151. cikke alapján az Unió és a tagállamok célkitűzései közé tartozik az életkörülmények javításának, a megfelelő szociális védelemnek és a humán erőforrások fejlesztésének az előmozdítása a tartósan magas foglalkoztatás és a kirekesztés elleni küzdelem érdekében. E célkitűzések eléréséhez hozzájárul, ha javítják az esélyegyenlőséget az EU-ban élő összes gyermek számára. Az EUMSZ 153. cikke (1) bekezdésének j) pontja értelmében az Unió támogatja és kiegészíti a tagállamok által a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem terén folytatott tevékenységeket a 151. cikk célkitűzéseinek elérése érdekében.

A javaslat az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 292. cikkén alapul, amelynek értelmében a Tanács a Bizottság javaslata alapján ajánlásokat fogad el az EUMSZ 153. cikke (1) bekezdésének j) pontjával és a 153. cikkének (2) bekezdésével összefüggésben.

A javaslat hozzájárul az Európai Unióról szóló szerződés célkitűzéseéhez, nevezetesen a társadalmi kirekesztés és a megkülönböztetés elleni küzdelemhez, valamint a gyermek jogainak védelméhez (a Szerződés 3. cikke).

A javaslat hozzájárul az Európai Unió Alapjogi Chartájának végrehajtásához is, különös tekintettel annak 24. cikkére, amely elismeri, hogy a gyermekeknek joguk van a jólétükhöz szükséges védelemhez és gondoskodáshoz, valamint a 33. cikkére, amely kimondja, hogy a családnak jogi, gazdasági és szociális védelmet kell élveznie.

• Szubszidiaritás (nem kizárólagos hatáskör esetén)

Míg a gyermekek társadalmi kirekesztését kezelő politikákért a tagállamok felelnek, az Unió hatáskörébe tartozik a tagállamok fellépéseinek támogatása és kiegészítése.

A javaslat biztosítja az uniós szintű cselekvés hozzáadott értékét. Fenntartja az összes gyermeket, és különösen a rászoruló gyermekeket megillető esélyegyenlőség előmozdítása melletti politikai elkötelezettséget, és támogatja a tagállamok szociális felzárkóztatását.

Az uniós szintű fellépés hozzáadott értéke a Covid19-világjárvánnyal összefüggő kihívások fényében még nagyobbá válik, mivel a válság társadalmi-gazdasági hatásai valószínűleg aránytalanul fogják sújtani a rászoruló gyermekeket. Az európai gyermekgarancia hozzájárul a járvány negatív hatásainak mérsékléséhez azáltal, hogy biztosítja a rászoruló gyermekek teljes körű hozzáférését a kulcsfontosságú szolgáltatásokhoz.

A javaslat tiszteletben tartja a tagállamok hatásköreit, ugyanakkor konkrét tartalommal tölti meg ezt a törekvést, különösen azáltal, hogy kamatoztatja a „Beruházások a gyermekek érdekében” című ajánlás végrehajtásának 8 éve alatt szerzett tapasztalatokat. A kulcsfontosságú szolgáltatásokhoz való hozzáférés terén a rászoruló gyermekek és a jobb helyzetben lévő társaik közötti különbség csökkentésére irányuló célzott uniós beavatkozás végső soron hozzájárul a gyermekek közötti esélyegyenlőség biztosításához az EU-ban, ugyanakkor elkerüli a gyermekek társadalmi kirekesztődésével összefüggő magas gazdasági

45

A Tanács (EU) 2020/672 rendelete (2020. május 19.) a Covid19-világjárvány miatt felmerülő szükséghelyzeti munkanélküliségi kockázatokat mérséklő ideiglenes támogatást nyújtó európai eszköz (SURE) létrehozásáról (HL L 159., 2020.5.20., 1–7. o.).

46

Javaslat az Európai Parlament és a Tanács irányelvére az Európai Unióban biztosítandó megfelelő minimálbékekről, COM(2020) 682 final.

és társadalmi költségeket, valamint a hátrányos helyzet nemzedékről nemzedékre történő öröklődését.

A javaslat segítséget nyújt a tagállamoknak abban is, hogy a gyermekek társadalmi kirekesztésének kezelése érdekében a lehető legjobban használják fel az uniós és a nemzeti forrásokat. A Bizottság határozottan arra bátorítja a tagállamokat, hogy prioritásként kezeljék a gyermekek társadalmi kirekesztését.

- **Arányosság**

A javaslat kiegészíti a tagállamok által a gyermekek társadalmi kirekesztésének kezelése terén tett erőfeszítéseket. Tiszteletben tartja a tagállamok gyakorlatait és a rendszerek sokféleségét. Figyelembe veszi, hogy a különböző nemzeti, regionális vagy helyi viszonyok miatt az ajánlás végrehajtásában eltérések lehetnek. Ez lehetővé teszi, hogy a tagállamok az ajánlást sajátos környezetüknek megfelelően alkalmazzák.

Az arányosság kulcsszerepet játszott az eszköz megválasztásában is.

- **A jogi aktus típusának megválasztása**

Az eszköz egy tanácsi ajánlásra tett javaslat, amely tiszteletben tartja a szubszidiaritás és az arányosság elveit. A meglévő uniós joganyagra támaszkodik, és összhangban van a szociálpolitika területén az Európai Unió intézkedéseivel rendelkezésre álló eszköztípusokkal. Jogi eszközként a javaslat jelzi a tagállamoknak az ajánlásban megállapított intézkedések iránti elkötelezettségét, továbbá erős politikai alapot szolgáltat az európai szintű együttműködéshez ezen a területen, miközben teljes mértékben tiszteletben tartja a tagállamok hatáskörét.

3. AZ UTÓLAGOS ÉRTÉKELÉSEK, AZ ÉRDEKELT FELEKKEL FOLYTATOTT KONZULTÁCIÓK ÉS A HATÁSVIZSGÁLATOK EREDMÉNYEI

- **A jelenleg hatályban lévő jogszabályok utólagos értékelése/célravezetőségi vizsgálata**

2017-ben, a szociális jogok európai pillérének bemutatásakor a Bizottság számba vette a „Beruházások a gyermekek érdekében” című ajánlás végrehajtásának 4 évét⁴⁷. Az értékelést az Európai Szociálpolitikai Hálózat szakértői által „A »Beruházások a gyermekek érdekében: a hátrányos helyzetből való kitörés« című 2013- évi ajánlás végrehajtása terén Európa-szerte elért haladás. A nemzeti politikák vizsgálata” címmel készített tanulmány⁴⁸ egészítette ki.

A Bizottság értékelte az elért eredményeket, mind általános politikai szempontból, mind pedig a három irányvonal mindegyike tekintetében. Megvizsgálta azt is, hogy az ajánlás milyen hatást gyakorolt a gyermekekkel és családokkal kapcsolatos szakpolitikai döntéshozatalra, beleértve a bevált gyakorlatok számát és a meghozott intézkedések gyakorlati példáit.

Az értékelés arra a következtetésre jutott, hogy az ajánlás teljes körű végrehajtása még folyamatban van. Bár az ajánlás mind nemzeti, mind uniós szinten erős támogatást kapott, többek között az Európai Parlament és a civil társadalom részéről is, azonban még mindig nem ismerik eléggé, és nem is alkalmazzák megfelelően a tagállamokban helyi szinten, ahol konkrét szakpolitikai mechanizmusokat kell kidolgozni és végrehajtani. Ugyanakkor az értékelés rámutatott, hogy az ajánlás több olyan projektet ihletett meg, amelyek pozitív hatást

⁴⁷ A „Beruházások a gyermekek érdekében: a hátrányos helyzetből való kitörés” című 2013- évi ajánlás eredményeinek értékelése, SWD(2017) 258 final.

⁴⁸ A „Beruházások a gyermekek érdekében: a hátrányos helyzetből való kitörés” című 2013- évi ajánlás végrehajtása terén Európa-szerte elért haladás. A nemzeti politikák vizsgálata. Európai Bizottság, 2017.

fejtettek ki. Különböző mértékben sikeresen alkalmazták szakpolitikai ösztönzőként az európai szemeszterben, ahol beemelték a tagállamokhoz intézett országspecifikus ajánlásokba olyan témákkal kapcsolatban, mint a koragyermekkorai nevelési és gondozási szolgáltatások, a jövedelemtámogatás vagy a befogadó oktatás. Hatást fejtett ki az európai strukturális és beruházási alapok 2014 és 2020 közötti programjainak előkészítésére és végrehajtására is⁴⁹.

Az értékelés kiemelte, hogy a legtöbb tagállam egyetértett abban, hogy csak egy átfogó, integrált megközelítés biztosítana olyan hatékony stratégiát, amely lehetővé teszi a kitörést a hátrányos helyzetből. A tagállamok kihívásnak tekintették ezt az új hangsúlyt, ahogy azt is, hogy helyi szinten javítani kell az együttműködést minden érdekelt fél között. A legtöbb tagállam egyetértett abban, hogy társadalmilag igazságos és gazdaságilag is megalapozott, ha a korai gyermekkorban többet fektetnek a gyermekekbe, és hogy a magas színvonalú koragyermekkorai nevelés és gondozás a legfontosabb elem.

Végül pedig az elért eredmények tekintetében az értékelés megállapította, hogy az ajánlás első két irányvonala, amely a jövedelemhez és a szolgáltatásokhoz való hozzáféréssel foglalkozik, kulcsszerepet játszott a konkrét szakpolitikai változások véghezvitelében és a projektek kidolgozásában.

Emellett az Európai Szociálpolitikai Hálózat tanulmánya azt a következtetést vonta le, hogy a tagállamokban a megfizethető és jó minőségű szolgáltatásokhoz való hozzáférés terén elért javulás elégtelen volt, és egyenlőtlenül ment végbe. A legkevesebb előrelépés a lakhatáshoz, az egészségügyi ellátáshoz és az oktatáshoz való hozzáférés terén történt.

A „Beruházások a gyermekek érdekében” című ajánlás végrehajtásából levont tanulságok és az Európai Számvevőszék megállapításai arra mutatnak rá, hogy a gyermekek társadalmi kirekesztésének leküzdése érdekében nagyobb erőfeszítésekre van szükség, hogy célirányosabbá tegyék az uniós forrásokból nyújtott támogatást a tagállamokban.

- **Konzultáció az érdekelt felekkel**

A Bizottság 2020 júliusa és novembere között célzott konzultációt folytatott online kérdőívek, fókuszcsoporthoz és külön meghallgatások útján, amelybe bevonták a Tanács szociális védelemmel foglalkozó bizottságán keresztül a tagállamokat, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot, a Régiók Bizottságát, az európai szociális partnereket, a civil társadalmi szervezeteket és magukat a gyermekeket is. Ez a javaslat nagymértékben tükrözi az érdekelt feleknek a konzultációk során megismert véleményeit.

A célzott konzultáció válaszadóinak többsége azt hangsúlyozta, hogy az EU-nak kiemelt szerepet kell játszania abban, hogy támogassa a nemzeti, regionális és helyi hatóságokat a rászoruló gyermekek helyzetének javítására irányuló összehangolt erőfeszítések során. Az érdekelt felek üdvözölték az európai gyermekgaranciára irányuló kezdeményezést, és hangsúlyozták az ingyenes koragyermekkorai neveléshez és gondozáshoz, az ingyenes oktatáshoz, az ingyenes egészségügyi ellátáshoz, a megfelelő lakhatáshoz és az egészséges táplálkozáshoz való hozzáférést, valamint a játék- és szabadidős tevékenységek biztosításának fontosságát a gyermekek számára. A megkérdezett érdekelt felek többsége támogatta az európai gyermekgaranciáról szóló tanácsi ajánlás javaslatát. Az érdekelt felek azt is hangsúlyozták, hogy a gyermekek bizonyos csoportjait be kell vonni a gyermekgarancia célcsoportjába. Kiemelték annak jelentőségét, hogy integrált stratégiákat kell kidolgozni és végrehajtani a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem és a hátrányos helyzetből való kitörés

⁴⁹

A 2014–2020-as programozási időszakban az ESZA 86,4 milliárd EUR összegű teljes forrásának 25,6 %-át rendelték a társadalmi befogadást előmozdító intézkedésekhez. Az ERFÁ keretében 24,1 milliárd EUR-t rendeltek az inkluzív növekedés prioritásaihoz, beleértve a társadalmi befogadást előmozdítását, a szegénység elleni küzdelmet és az oktatási létesítményekbe történő beruházásokat.

során, amelyek nemcsak a gyermekek szükségleteire összpontosítanak, hanem teljes családokat is támogatnak.

A javaslat előnyére válik az is, hogy széles körű konzultációt folytattak a gyermekekkel, amelyben 10 000 gyermek vett részt. A konzultáció arra mutatott rá, hogy az európai gyermekgaranciának konkrét és hatékony intézkedésekre kell összpontosítania, hogy biztosítsa az egyenlő bánásmódot minden gyermek számára, különös tekintettel a kiszolgáltatott helyzetben lévő gyermekekre, valamint hogy minden gyermek számára megteremtse az egyenlő hozzáférést a jó minőségű és megfizethető oktatáshoz, a koragyermekkorai neveléstől és gondozástól kezdve a középfokú oktatásig.

Az érdekelt felekkel folytatott konzultáció eredményeinek összefoglalása az ezt a javaslatot kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentumban található.

- **Szakértői vélemények beszerzése és felhasználása**

A javaslat a „Beruházások a gyermekek érdekében” című ajánlás végrehajtását értékelő bizottsági szolgálati munkadokumentumon, az Európai Számvevőszék gyermekszegénységről szóló különjelentésén és az Európai Parlament által kért többéves előkészítő intézkedés keretében összegyűjtött szakértői véleményeken alapul, különös tekintettel a gyermekgarancia megvalósíthatósági tanulmányára⁵⁰ és a lehetséges uniós gyermekgarancia-rendszer gazdasági végrehajtási keretéről, ezen belül annak pénzügyi alapjáról szóló tanulmányra⁵¹.

A gyermekgaranciára vonatkozó megvalósíthatósági tanulmány célja az volt, hogy tisztázza az európai gyermekgarancia lehetséges hatókörét, elemezze végrehajtási feltételeit, valamint értékelje uniós hozzáadott értékét. A tanulmány a szociális szempontból kiszolgáltatott gyermekek négy meghatározott csoportjára összpontosított: bentlakásos gondozásban lévő gyermekek, fogyatékossgal élő gyermekek, migráns háttérű gyermekek (beleértve a menekült gyermekeket is) és a bizonytalan családi helyzetű gyermekek. A tanulmány elemezte, hogy megvalósítható-e, hogy a gyermekek hozzáférést kapjanak 5 kulcsfontosságú szolgáltatáshoz: ingyenes egészségügyi ellátás, ingyenes oktatás, ingyenes koragyermekkorai nevelés és gondozás, megfelelő lakhatás és egészséges táplálkozás.

A tanulmány azt a következtetést vonta le, hogy valóban javítani kell a gyermekek fent felsorolt kategóriáinak hozzáférést az 5 szolgáltatáshoz. Ha nem kapnak hozzáférést ezekhez a szolgáltatásokhoz, annak nemcsak magukra a gyermekekre nézve lehetnek rövid- és hosszú távú következményei, hanem a társadalom számára is. Az alapszolgáltatásoknak befogadó jellegűnek kell lenniük annak biztosítása érdekében, hogy a rászoruló gyermekek teljes körűen élvezhessék azokat, és elkerüljék a megfélemlítést és a szegregációt. Bár a szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása fontos eleme a gyermekek társadalmi kirekesztése elleni küzdelemnek, ezt azonban – a „Beruházások a gyermekek érdekében” című ajánlásban foglaltaknak megfelelően – egy tágabb megközelítésbe és egy támogató szociálpolitikai keretbe kell helyezni. Végezetül pedig az uniós források lényegesen hatékonyabb és stratégiaibb szerepet játszhatnak a szolgáltatásokhoz való hozzáférés támogatásában.

A lehetséges uniós gyermekgarancia-rendszer gazdasági végrehajtási keretéről, ezen belül annak pénzügyi alapjáról szóló tanulmány – amely a megvalósíthatósági tanulmányt egészíti ki – azt kutatta, hogy milyen költségekkel és haszonnal járna az illetékes hatóságok számára, ha garantálnák, hogy minden rászoruló gyermek megkülönböztetés nélkül hozzáférhessen az európai gyermekgarancia hatókörébe tartozó 5 szolgáltatáshoz. A tanulmány megállapította,

⁵⁰ „Megvalósíthatósági tanulmány a gyermekgaranciáról. Zárójelentés”, Európai Bizottság, 2020.

⁵¹ „Tanulmány a lehetséges uniós gyermekgarancia-rendszer gazdasági végrehajtási keretéről, ezen belül annak pénzügyi alapjáról. Zárójelentés”, Európai Bizottság, 2020.

hogy az előnyök rövid és hosszú távon is érvényesülnek, egyrészt rövid távon befolyásolják a gyermekek életét, másrészt hosszú távú hatást fejtenek ki a gyermekek felnőttkori kilátásaira, a társadalomra és a jövőbeli állami kiadásokra. A tanulmány kimutatta, hogy a rászoruló gyermekek ingyenes iskolai étkeztetésével, ingyenes és jó minőségű koragyermekkorai nevelésével és gondozásával, valamint iskolai költségeik megszüntetésével kapcsolatos költségek viszonylag alacsonyak, az intézkedések potenciálisan nagy előnyei fényében pedig kifejezetten alacsonyak.

Végül a Bizottság az Európai Parlament felkérésére és az UNICEF-fel együttműködve kísérleti projekteket működtet Bulgáriában, Horvátországban, Görögországban és Olaszországban, hogy a terepen tesztelje ezeket az intézkedéseket, továbbá kutatja a szakpolitikai keretrendszereket Németországban, Litvániában és Spanyolországban. Ezek értékes adalékokkal fognak szolgálni a javasolt ajánlás végrehajtási szakaszában.

- **Hatásvizsgálat**

A javasolt eszköz – a tanácsi ajánlás – iránymutatást ad az európai gyermekgarancia végrehajtásának módjáról, ugyanakkor rugalmasságot biztosít a tagállamok számára az intézkedések nemzeti gyakorlatuknak megfelelő megtervezése és végrehajtása során. Ebből következően hatásvizsgálatra nincs szükség.

Az ajánlás hatása nem csak attól függ, hogy a tagállamok hogyan hajtják végre az intézkedéseket. Ugyanilyen fontosak az országspecifikus körülmények, például a makrogazdasági helyzet, a szociális védelmi rendszerek és a szociális szolgáltatások kialakítása, valamint a munkaerőpiac működése, ami megnehezíti a javaslat konkrét hatásának és más tényezőknek a szétválasztását.

A javaslatot kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentum áttekintést ad a gyermekek társadalmi kirekesztésével kapcsolatos legfontosabb kihívásokról, valamint azokról a különbségekről, amelyek megakadályozzák a rászoruló gyermekek egyenlő hozzáférését a megfelelő szolgáltatásokhoz. A dokumentum egy előzetes elemzést is bemutat az ajánlás hatékonyságáról és lehetséges hatásairól.

Az elemzés belső és külső szakértői véleményeket egyaránt felhasznált. Támazkodik a számos elvégzett nyomkövetési tevékenységekre és a társaktól való tanulásra is, valamint felhasználja a célzott konzultációk során kapott visszajelzéseket. Mindezek a hozzájárulások a javaslatban részletezett intézkedésekben fogalmazódnak meg.

Emellett érdemes javítani az uniós szintű adatgyűjtést is, hogy szorosabban figyelemmel kísérjék az intézkedéseket a tagállamokban. A javaslatban helyet kapott egy különleges rendelkezés is, amelynek értelmében a végrehajtás kezdeti időszaka után felül kell vizsgálni az ajánlást.

- **Célravezető szabályozás és egyszerűsítés**

Tárgytalan.

- **Alapjogok**

Az európai gyermekgarancia hozzájárul a gyermekek azon jogának oltalmazásához, részesüljenek a jólétükhöz szükséges védelemben és gondoskodásban, továbbá hozzájárul a család jogi, gazdasági és szociális védelméhez is (az Európai Unió Alapjogi Chartájának 24. és 33. cikke).

4. KÖLTSÉGVETÉSI VONZATOK

A javaslatnak nincs pénzügyi hatása az EU költségvetésére.

5. EGYÉB ELEMEK

- **Végrehajtási tervek, valamint a nyomon követés, az értékelés és a jelentéstétel szabályai**

Javasoljuk, hogy a Bizottság kísérje figyelemmel az ajánlás végrehajtását az európai szemeszter keretében, amelyet a felülvizsgált szociális eredménytábla támogat, amely magában foglalja a szegénység és társadalmi kirekesztés kockázatának kitett gyermekekre vonatkozó új kiemelt mutatót.

A javaslat azt ajánlja a tagállamoknak, hogy jelöljenek ki egy gyermekgaranciáért felelős nemzeti koordinátort, aki megfelelő erőforrásokkal és megbízatással rendelkezik, hatékonyan koordinálja és figyelemmel kíséri az ajánlás végrehajtását, és a Bizottság kapcsolattartójaként jár el. A Bizottság a gyermekgaranciáért felelős koordinátorokkal és a szociális védelemmel foglalkozó bizottsággal közösen azon dolgozik, hogy előmozdítsa az egymástól való tanulást (pl. a kölcsönös felülvizsgálaton vagy kölcsönös tanácsadáson keresztül), megossza a tapasztalatokat és a bevált gyakorlatokat, és nyomon kövesse a tagállamok által az európai gyermekgarancia végrehajtása érdekében hozott intézkedéseket.

A Bizottság a tagállamok által két évente benyújtott jelentések alapján rendszeresen beszámol a szociális védelemmel foglalkozó bizottságnak az ajánlás végrehajtásáról.

A Bizottság a mennyiségi és minőségi mutatókat is tartalmazó közös nyomonkövetési keret kialakítása céljából is együttműködik a szociális védelemmel foglalkozó bizottsággal, hogy értékelje az ajánlás végrehajtását. A Bizottság és a szociális védelemmel foglalkozó bizottság közösen dolgozik annak érdekében is, hogy uniós szinten javítsa az idevágó adatok elérhetőségét, hatókörét és relevanciáját.

Végezetül pedig a végrehajtás kezdeti időszakát követően a Bizottság számba veszi az ajánlás végrehajtása terén elért haladást, és az ajánlás elfogadása után 5 évvel jelentést készít a Tanácsnak.

- **A javaslat egyes rendelkezéseinek részletes magyarázata**

Az 1–2. pont meghatározza az ajánlás célkitűzéseit és személyi hatályát (akik az ajánlás által megcélzott gyermekek).

A 3. pont az ajánlás alkalmazásában érvényes fogalom meghatározásokat tartalmazza.

A 4–5. pont az ajánlás érdemi része. Az ajánlás felkéri a tagállamokat, hogy garantálják a rászoruló gyermekek számára a hatékony és ingyenes hozzáférést a koragyermekkori neveléshez és gondozáshoz, az oktatáshoz, az iskolai tevékenységekhez és minden tanítási napon legalább egyszer az egészséges étkeztetéshez, valamint biztosítsák az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférésüket; Felhívja továbbá a tagállamokat, hogy biztosítsák a rászoruló gyermekek tényleges hozzáférését az egészséges táplálkozáshoz és a megfizethető lakhatáshoz. A tagállamoknak azonosítaniuk kell a rászoruló gyermekeket, és e csoporton belül figyelembe kell venniük a rászoruló gyermekek által megtapasztalt hátrányos helyzetek sajátos formáit.

A 6. pont felsorolja azokat az erőfeszítéseket, amelyeket a tagállamoknak a társadalmi kirekesztés kezelése, valamint a szegénység és a hátrányos helyzet több nemzedéken átívelő ciklusának megtörése érdekében a támogató szakpolitikai keret kiépítése során meg kell tenniük, és e célból számos szakpolitikai intézkedést ajánl.

A 7–10. pont egy olyan nemzeti intézkedéscsomagra tesz javaslatot, amelyet a tagállamoknak az európai gyermekgarancia hatékony megvalósítása érdekében életbe kell léptetniük.

A 11. pont kialakítja az irányítási és jelentéstételi mechanizmusokat. Ide tartoznak az alábbi, tagállamokhoz intézett ajánlások:

- a gyermekgaranciáért felelős nemzeti koordinátor kinevezése, aki összehangolja és figyelemmel kíséri az ajánlás végrehajtását;
- az érintett érdekelt felek bevonása a rászoruló gyermekek és az ilyen gyermekek által az ajánlás hatókörébe tartozó szolgáltatásokhoz való hozzáférés és azok igénybevétele során tapasztalt akadályok azonosításába, figyelembe véve a nemzeti, regionális és helyi szervezetet és körülményeket;
- az ajánlás végrehajtására irányuló nemzeti cselekvési terv benyújtása a Bizottságnak;
- tájékoztatási és bevonási tevékenységek folytatása;
- az érintett érdekelt felek bevonása a nemzeti cselekvési terv előkészítésébe, végrehajtásába, nyomon követésébe és értékelésébe;
- rendszeres jelentéstétel a Bizottságnak.

A 12. pont kialakítja a végrehajtási, ellenőrzési és értékelési mechanizmusokat, és üdvözli a Bizottság arra irányuló szándékát, hogy:

- az ajánlás végrehajtásának ellenőrzéséhez igénybe veszi az európai szemesztert;
- közösen dolgozik a szociális védelemmel foglalkozó bizottsággal és a gyermekgaranciáért felelős nemzeti koordinátorokkal;
- rendszeresen beszámol az elért eredményekről a szociális védelemmel foglalkozó bizottságnak;
- a szociális védelemmel foglalkozó bizottsággal közösen dolgozik a nyomonkövetési kereten és a megfelelő mutatókon;
- felülvizsgálja az ajánlás végrehajtását, és az elfogadása után 5 évvel jelentést tesz a Tanácsnak;
- fokozza a tájékoztatási és kommunikációs tevékenységeket, és szélesebb körben terjeszti az eredményeket.

Javaslat

A TANÁCS AJÁNLÁSA

az európai gyermekgarancia létrehozásáról

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre és különösen annak 292. cikkére, összefüggésben annak 153. cikke (2) bekezdésével és 153. cikke (1) bekezdésének j) pontjával,

tekintettel az Európai Bizottság javaslatára,

mivel:

- (1) Az Európai Unióról szóló szerződés 3. cikkének (3) bekezdése értelmében az Unió küzd a társadalmi kirekesztés és megkülönböztetés ellen, és előmozdítja a nők és férfiak közötti egyenlőséget és a gyermekek jogainak védelmét.
- (2) Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 9. cikke értelmében politikái és tevékenységei meghatározása és végrehajtása során az Unió figyelembe veszi a foglalkoztatás magas szintjének előmozdítására, a megfelelő szociális védelem biztosítására, a társadalmi kirekesztés elleni küzdelemre, valamint az oktatás, a képzés és az emberi egészség védelmének magas szintjére vonatkozó követelményeket.
- (3) Az EUMSZ 151. cikke alapján az Unió és a tagállamok célkitűzései közé tartozik a foglalkoztatás, a jobb élet- és munkakörülmények, a megfelelő szociális védelem, a szociális partnerek közötti párbeszéd és a humán erőforrások fejlesztésének az előmozdítása a tartósan magas foglalkoztatás és a kirekesztés elleni küzdelem érdekében. Az EUMSZ 153. cikke (1) bekezdésének j) pontja alapján e célkitűzések megvalósítása érdekében az Unió támogatja és kiegészíti a tagállamok tevékenységeit a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem terén.
- (4) Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 24. cikke elismeri, hogy a gyermekeknek joguk van a jólétükhöz szükséges védelemhez és gondoskodáshoz, és hogy a hatóságok és a magánintézmények gyermekekkel kapcsolatos tevékenységében a gyermek mindenek fölött álló érdekének kell az elsődleges szempontnak lennie. Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 33. cikke rögzíti, hogy a család jogi, gazdasági és szociális védelmet élvez.
- (5) Az 1996. május 3-án, Strasbourgban elfogadott felülvizsgált Európai Szociális Charta 17. cikke megerősíti azt a kötelezettségvállalást, hogy biztosítani kell, hogy a gyermekek megkapják azt a gondoskodást, támogatást, nevelést és képzést, amelyre szükségük van.
- (6) Az ENSZ Gyermek Jogairól szóló, 1989. november 20-án elfogadott Egyezménye, amelyet minden tagállam ratifikált, a 18., 24., 27., 28. és 31. cikkben rögzíti, hogy a részes államok elismerik a gyermek jogát az állami segítségnyújtáshoz, a lehető legjobb egészségi állapothoz, az egészségügyi ellátási szolgáltatásokhoz való hozzáféréshez, a megfelelő életszínvonalhoz, a neveléshez, a szabadidős

tevékenységekhez, valamint ahhoz, hogy teljes körűen részt vegyen a kulturális és művészeti életben.

- (7) A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény⁵² 7. cikke értelmében, amelyet az Unió és az összes tagállama ratifikált, a részes államok minden szükséges intézkedést meghoznak, hogy a fogyatékossgal élő gyermekek számára más gyermekekkel azonos alapon biztosítsák valamennyi emberi jog és alapvető szabadság teljes körű gyakorlását.
- (8) Az Unió a tagállamaival együtt teljes mértékben elkötelezett amellett, hogy élen járjon az Egyesült Nemzetek 2030-ig tartó időszakra szóló menetrendje és a fenntartható fejlődési célok megvalósításában, ideértve a szegénység felszámolását, az egészséges élet és a jólét biztosítását, valamint a befogadó és méltányos, magas színvonalú oktatás biztosítását.
- (9) 2017 novemberében az Európai Parlament, a Tanács és a Bizottság kihirdette a szociális jogok európai pillérét, amely 20 alapelvet határoz meg a jól működő és tisztességes munkaerőpiacok és jóléti rendszerek támogatásához. A 11. alapelv előírja, hogy a gyermeknek joga van a jó minőségű és megfizethető koragyermekkorai neveléshez és gondozáshoz, a szegénységgel szembeni védelemhez, a hátrányos helyzetű gyermekeknek pedig joguk van ahhoz, hogy az esélyegyenlőség javítása érdekében meghatározott intézkedésekben részesüljenek.
- (10) 2013. február 20-án a Bizottság elfogadta a „Beruházások a gyermekek érdekében: a hátrányos helyzetből való kitörés” című 2013/112/EU ajánlást⁵³. Az ajánlás egy integrált megközelítést mutat be a gyermekszegénység vagy a társadalmi kirekesztés csökkentésére és a gyermekek jóllétének javítására, amely három pilléren nyugszik: a forrásokhoz való hozzáférés; a minőségi szolgáltatásokhoz való hozzáférés; a gyermekek számára jogaik gyakorlásának biztosítása.
- (11) Az Európai Parlament a 2015. november 24-i állásfoglalásában⁵⁴ felszólította a Bizottságot és a tagállamokat a gyermekgarancia bevezetésére, a hangsúlyt a szegénységben élő gyermekekre és a szolgáltatásokhoz való hozzáférésükre helyezve. Emellett az Európai Parlament a 2021. március 11-i állásfoglalásában⁵⁵ felszólította a Bizottságot, hogy 2021 első negyedében nyújtson be javaslatot az európai gyermekgaranciára, és felhívta a tagállamokat, hogy minden lehetséges erőforrást – uniós forrásokat is – fektessenek be a gyermekszegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelembe, és alakítsák ki a gyermekgaranciára vonatkozó nemzeti cselekvési terveket.
- (12) A Foglalkoztatási, Szociálpolitikai, Egészségügyi és Fogyasztóvédelmi Tanács 24 minisztere által 2020. decemberében aláírt, „A szegénység és társadalmi kirekesztés leküzdése – a Covid19 családokra gyakorolt hatásának csökkentése – együttműködés az erős gyermekek lehetőségeinek fejlesztése érdekében” című együttes nyilatkozat egy európai gyermekgarancia bevezetését szorgalmazta a 2013/112/EU ajánlás és a szociális jogok európai pillérének közös elvei és integrált

⁵² A Tanács 2009. november 26-i határozata a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménynek az Európai Közösség által történő megkötéséről (HL L 23., 2010.1.27., 35. o.).

⁵³ A Bizottság 2013/112/EU ajánlása (2013. február 20.) – Beruházások a gyermekek érdekében: a hátrányos helyzetből való kitörés (HL L 59., 2013.3.2., 5. o.).

⁵⁴ Az Európai Parlament 2015. november 24-i állásfoglalása az egyenlőtlenségek csökkentéséről, különös tekintettel a gyermekszegénységre (2014/2237(INI)).

⁵⁵ Az Európai Parlament 2021. március 11-i állásfoglalása a gyermekek jogairól az EU gyermekjogi stratégiája tekintetében (2021/2523(RSP)).

megközelítése alapján. A miniszterek megerősítették, hogy az ingyenes egészségügyi ellátáshoz, megfizethető koragyermekkorai neveléshez és gondozáshoz, a tisztességes lakhatáshoz és a megfelelő táplálkozáshoz való hozzáférés alapvető fontosságú a szegénység és társadalmi kirekesztés kockázatának kitett gyermekek szempontjából.

- (13) A szociális jogok európai pillérének megvalósítására irányuló cselekvési terv⁵⁶ új lendületet ad a szegénység és társadalmi kirekesztés elleni küzdelemnek az Unióban, különösen azáltal, hogy célul tűzi ki, hogy 2030-ra 15 millióval csökkenti a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett emberek számát, és köztük legalább 5 millió gyermek lesz.
- (14) Az Unió átfogó gyermekjogi stratégiája⁵⁷ hozzájárul a gyermekek társadalmi részvételének megerősítéséhez, a kiszolgáltatott gyermekek, köztük a társadalmi-gazdasági kirekesztés és marginalizálódás kockázatának kitett gyermekek védelméhez, a gyermekek online jogainak védelméhez, a gyermekbarát igazságszolgáltatás előmozdításához és a gyermekek elleni erőszak megelőzéséhez és leküzdéséhez. Célja továbbá a gyermekekkel vagy szüleikkel szembeni megkülönböztetés elleni küzdelem, beleértve a nemi vagy szexuális irányultságon alapuló megkülönböztetést is.
- (15) Ezen ajánlás célja a társadalmi kirekesztés megakadályozása és leküzdése azáltal, hogy biztosítja a rászoruló gyermekek hozzáférését a kulcsfontosságú szolgáltatásokhoz. A rászoruló gyermekek azok a 18 év alatti személyek, akik ki vannak téve a szegénység és társadalmi kirekesztődés kockázatának⁵⁸.
- (16) A kulcsfontosságú szolgáltatásokhoz való tényleges és ingyenes hozzáférés biztosítása érdekében a tagállamoknak – a nemzeti körülményekkel és megközelítésekkel összhangban – vagy meg kell szervezniük és biztosítaniuk kell ezeket a szolgáltatásokat, vagy pedig megfelelő ellátásokat kell nyújtaniuk annak érdekében, hogy a rászoruló gyermekek szülei vagy gyámjai fedezni tudják ezeket a szolgáltatásokat.
- (17) Az Európai Unióban közel 18 millió gyermeket fenyeget a szegénység vagy a társadalmi kirekesztés veszélye. A gyermekek társadalmi kirekesztésének egyik fő meghatározó tényezője a jóllétük és társas, kognitív és érzelmi készségeik fejlődése szempontjából kiemelt fontosságú szolgáltatásokhoz való egyenlőtlen hozzáférés. A szegénységben élő vagy hátrányos helyzetű gyermekek nagyobb valószínűséggel ütköznek akadályokba a koragyermekkorai neveléshez és gondozáshoz, a befogadó oktatáshoz, az egészségügyi ellátáshoz, az egészséges táplálkozáshoz és a megfelelő lakhatáshoz való hozzáférés terén. Hátrányos helyzetből kezdik meg életüket, aminek hosszú távú következményei lehetnek fejlődésükre és jövőbeli kilátásaikra.
- (18) A társadalmi kirekesztés nemzedékek közötti öröklődése nemzedékeken átnyúlóan veszélyezteti a társadalmi kohéziót, nagyobb költségeket okoz a jóléti államainknak, és akadályozza a gazdasági és társadalmi rezilienciát. A rászoruló gyermekek kulcsfontosságú szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáféréseinek javítása egy fontos eszköz ahhoz, hogy fokozzuk a társadalmi kirekesztés megelőzésére és leküzdésére irányuló erőfeszítéseket. Hozzájárul a rászoruló gyermekek esélyegyenlőségének előmozdításához és a gyermekszegénység elleni küzdelemhez is.

⁵⁶ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Cselekvési terv a szociális jogok európai pillérének megvalósítására (COM(2021) 102 final).

⁵⁷ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának az EU gyermekjogi stratégiájáról, COM(2021) 142/1.

⁵⁸ Ez a szegénység kockázatának kitett, súlyos anyagi nélkülözéssel szembesülő, vagy nagyon alacsony munkaintenzitású háztartásban élő gyermekeket jelenti.

- (19) Költséghatékony befektetésnek számít és hosszú távon is kifizetődő, ha már a kisgyermekkorától kezdve küzdünk a hátrányos helyzettel szemben, mivel ez nem csak a gyermekek befogadásához és jobb felnőttkori társadalmi-gazdasági eredményeikhez járul hozzá, hanem a jobb munkaerőpiaci integráción és a társadalmi életbe való beilleszkedésen keresztül a gazdasághoz és a társadalomhoz is. A gyermekek esélyegyenlőségébe történő befektetés megeremti az alapjait a fenntartható és inkluzív növekedésnek, valamint támogatja az igazságos és reziliens társadalmakat és a társadalmi felzárkózást. Hozzájárul a negatív demográfiai fejlemények hatásainak kezeléséhez is azáltal, hogy csökkenti a szakember- és munkaerőhiányt, és biztosítja a jobb területi lefedettséget, miközben kiaknázza a zöld és digitális átállásból adódó lehetőségeket.
- (20) A jó minőségű és befogadó koragyermekkorai neveléshez és gondozáshoz és az oktatáshoz való egyenlő hozzáférésnek központi szerepe van a társadalmi kirekesztés öröklődésének megszakításában és a hátrányos helyzetű gyermekek egyenlő esélyeinek biztosításában. A koragyermekkorai nevelés és gondozás korlátozott elérhetősége és magas költségei azonban akadályt gördíthetnek az alacsony jövedelmű családokból származó gyermekek elé. Lényegesen kisebb arányban látogatják az iskolát, ami később rosszabb oktatási eredményekhez és nagyobb arányú iskolai lemorzsolódáshoz vezet, különösen a migráns háttérrel rendelkező vagy roma gyermekek esetében. Továbbra is kihívást jelent a szegregáció és a megkülönböztetés a fogyatékossgal élő vagy sajátos nevelési igényű gyermekek többségi oktatáshoz való hozzáférése során. Az oktatási intézmény megválasztásának tükröznie kell a gyermek mindenek felett álló érdekét. Az oktatási rendszerekben növekszik a migráns háttérű gyermekek száma, ezért meg kell akadályozni a szegregált iskolarendszereket, és át kell alakítani a tanítási módszereket.
- (21) A tanulási folyamatnak – így a társas készségek elsajátításának is – fontos eleme a sportolás vagy a szabadidős és kulturális tevékenység. Ezek a tevékenységek hasznosnak bizonyultak különösen a hátrányos helyzetű gyermekek számára. A gyermekek bizonyos csoportjai azonban vagy nem tudják megfizetni ezeket, vagy pedig a megfelelő infrastruktúra hiánya, a rossz megközelíthetőség vagy a nyelvi problémák akadályozzák a részvételüket.
- (22) Az alacsonyabb jövedelmű családokból származó gyermekek korlátozottan férnek hozzá bizonyos egészségügyi szolgáltatásokhoz, például a fogorvosi ellátáshoz vagy olyan egészségügyi segédeszközökhöz, mint a fogszabályozó, a korrekciós lencse vagy a szemüveg. Kevesebb lehetőségük és erőforrásuk van a betegségmegelőzési és egészségfejlesztési programok kihasználására is. A jövedelmi szegénység és más társadalmi meghatározó tényezők jelentős mértékben befolyásolják a gyermekek általános fejlődését és egészségét, ezen belül pedig a mentális egészségét, és a későbbi években növelik a megbetegedések kockázatát. Létfontosságú a korai beavatkozás és a megelőzés. A népegészségügyi megelőzési és egészségfejlesztési programokhoz való jobb hozzáférés – beleértve az oltásokat is – és a szülők támogatása segíthet a jobb eredmények elérésében.
- (23) Az egészséges és fenntartható táplálkozáshoz való hozzáférés különösen az alacsony jövedelmű családokat állítja kihívás elé. Az egészséges ételmezést és a táplálkozást biztosító programok segíthetnek olyan problémák kezelésében, mint a szegényes étrend, a testmozgás hiánya, az elhízás, valamint az alkoholfogyasztás és a dohányzás, csökkentve ezzel az alultápláltságot és a nem megfelelő táplálkozást, ami inkább a hátrányos helyzetű gyermekek körében jellemző. A Covid19-világjárvány tapasztalatai

rámutatnak arra, hogy milyen fontos szerepe van az iskolai étkeztetésnek néhány gyermek számára, akik iskolák bezárása alatt megbízható élelemforrástól estek el⁵⁹.

- (24) Az alacsony jövedelmű családokból származó, migráns háttérű vagy faji vagy etnikai kisebbséghez tartozó gyermekeket nagyobb mértékben veszélyeztetik a súlyosan elégtelen lakáskörülmények, a túlszűfoaltság és az energiaszegénység, és nagyobb mértékben vannak kitéve a hajléktalanságnak. A lakhatási terhek súlyos terhet rónak különösen az egyszülős háztartásokra. A társadalmi kirekesztés kezelésének és a hajléktalanság veszélye minimalizálásának egyik fontos mechanizmusa a megfelelő lakhatás megteremtése és annak biztosítása, hogy a gyermekek és családjaik megfelelő elhelyezést kapjanak a sürgősségi szállásokon. A gyermekek intézményi elhelyezésének visszaszorítására törekedve a gyermekeket csak végső esetben szabad intézményi gondozásban elhelyezni, figyelembe véve a gyermek mindenek felett álló érdekét. A jó minőségű közösségi vagy családi gondozást kell előmozdítani. Az intézményi gondozást elhagyó gyermekek támogatása elősegítené önálló életvitelüket és társadalmi beilleszkedésüket.
- (25) A Covid19-világjárványnak szerteágazó hatásai lehetnek a családok és gyermekek gazdasági és szociális jóllétére, és valószínűleg aránytalanul sújtják a hátrányos helyzetű gyermekeket. Az alacsony és közepes jövedelmű csoportoknál magasabb a jövedelem elvesztésének kockázata, ami a növekvő munkanélküliség és a kevesebb távmunka-lehetőség miatt jelentős hatást gyakorolhat a háztartások rendelkezésére álló jövedelemre. A válság várhatóan tovább súlyosbítja a meglévő egyenlőtlenségeket, és valószínűleg növekedni fog a szegénység és társadalmi kirekesztés kockázatának kitett háztartások száma. Ez jelentős nyomás alá helyezi a szolgáltatások elérhetőségét is. A hátrányos helyzet különböző formáival szembesülő gyermekeket sújtja legkeményebben a Covid19-világjárvány. A távtanulás nehézséget okozott a megfelelő családi támogatás, készségek vagy felszerelés nélküli háztartásokban élő gyermekek számára, ideértve a nem megfelelő digitális infrastruktúrával rendelkező távoli vagy vidéki területeken élő gyermekeket is.
- (26) A gyermekek társadalmi kirekesztésének kezelése és a Covid19-világjárvány társadalmi-gazdasági hatásainak csökkentése integrált, személyközpontú és többdimenziós megközelítést és támogató szakpolitikai keretet igényel. A különböző szintű szolgálatok közötti együttműködés és koordináció megerősítése garantálja a hatékony megelőzést, és támogatja a gyermekek társadalmi beilleszkedését. A kulcsfontosságú szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása mellett, amit minden régióban és területen meg kell valósítani, és amelynek ki kell terjednie a szolgálatok infrastruktúrájába és a munkaerőbe történő beruházásokra is, javítani kell a kapcsolódó szakpolitikai intézkedések hatékonyságát és relevanciáját is, továbbá össze kell kapcsolni a megelőző és a helyreállító intézkedéseket, és a lehető legjobban ki kell aknázni a meglévő uniós eszközöket.
- (27) Az európai szemeszternek a szociális eredménytábla által támogatott gazdaság- és foglalkoztatáspolitikai koordinációs folyamata rámutatott a gyermekszegénység és a társadalmi kirekesztés kihívására, és számos tagállamhoz intézett ehhez kapcsolódó országspecifikus ajánlásokat. A foglalkoztatáspolitikai iránymutatások annak fontosságát hangsúlyozzák, hogy mindenki, köztük a gyermekek számára is biztosítani kell a hozzáférést bizonyos szolgáltatásokhoz, például a koragyermekkori neveléshez

59

A szociális védelemmel foglalkozó bizottság 2020-as éves felülvizsgálata a szociális védelmi teljesítményfigyelőről (SSPM) és a szociális védelmi politikák alakulásáról. Jelentés a legfontosabb szociális kihívásokról és a fő üzenetekről. 58. o.

és gondozáshoz, valamint az oktatáshoz és az egészségügyi ellátáshoz, és ez a hozzáférés az esélyegyenlőség biztosításának szükséges előfeltétele.

- (28) Az európai gyermekgarancia támogatására és a további támogató intézkedésekre uniós források állnak rendelkezésre. A javasolt Európai Szociális Alap Plusz⁶⁰ keretében minden tagállamnak egy megfelelő összeget kell elkülönítenie a gyermekszegénység vagy a társadalmi kirekesztés kezelésére. Azokban a tagállamokban, amelyekben a szegénység és társadalmi kirekesztés kockázatának kitett gyermekek aránya meghaladja az uniós átlagot, ez az összeg az Európai Szociális Alap Plusz nemzeti juttatásainak legalább 5 %-a. Az Európai Regionális Fejlesztési Alap és az InvestEU egyaránt támogatni fogja a támogató infrastruktúrába történő beruházásokat, mint amilyen a szociális lakhatás és a koragyermekkorai nevelés és gondozás, valamint a felszerelések és a jó minőségű többségi szolgáltatásokhoz való hozzáférés. Az európai helyreállítási terv és az Európai Helyreállítási Eszköz részeként a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz további uniós finanszírozást kínál a jövő nemzedékeivel, a gyermekekkel és az ifjúsággal kapcsolatos reformokhoz, beruházásokhoz és politikákhoz, például az oktatás és készségfejlesztés terén, amelyeket be kell építeni a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervekbe⁶¹. A technikai támogatási eszköz támogathatja a tagállamokat az oktatás, a szociális szolgáltatások, az igazságszolgáltatás és az egészségügy területét érintő strukturális reformok megtervezésében és végrehajtásában, ideértve az olyan több ágazatot átfogó reformokat is, amelyek a gyermekszegénységet és a társadalmi kirekesztést kezelik.
- (29) A tagállamok részesülhetnek a 2017 és 2023 közötti uniós iskolatej-, valamint az iskolagyümölcs- és iskolazöldség-programból is, hogy az egészségesebb termékeket elérhetőbbé tegyék a gyermekek számára, és segítsenek nekik megérteni az egészséges és fenntartható élelmiszerek előnyeit.
- (30) Ezt az ajánlást a nemzeti, regionális és helyi körülményekhez igazított nemzeti cselekvési terveken keresztül kell végrehajtani. Ezeknek a nemzeti cselekvési terveknek meg kell határozniuk a rászoruló gyermekeket és azokat az akadályokat, amelyekkel a gyermekek az ajánlás hatókörébe tartozó szolgáltatásokhoz való hozzáférés és az azok igénybevétele során szembesülnek. Ennek érdekében a tagállamoknak be kell vonniuk az érdekelt feleket, köztük a gyermekjogokat támogató nem kormányzati szervezeteket is. Az ajánlás végrehajtása terén elért haladást az európai szemeszter keretében rendszeresen figyelemmel kell kísérni, ideértve a megfelelő nyomonkövetési mutatók kidolgozását is.
- (31) Ez az ajánlás kiegészíti a 2013/112/EU ajánlást, a szociális jogok európai pillérének megvalósítására irányuló cselekvési terv egyik megvalósítandó elemét képezi, és kiegészíti az Unió átfogó gyermekjogi stratégiáját.
- (32) Ez az ajánlás teljes mértékben tiszteletben tartja a szubszidiaritás és az arányosság elvét. Ez a javaslat nem sérti a tagállamok nemzeti eljárásjogát és jogi hagyományait, és nem vonja maga után az Unió hatásköreinek kiterjesztését,

ELFOGADTA EZT AZ AJÁNLÁST:

⁶⁰ Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács rendelete az Európai Szociális Alap Pluszról (ESZA+), COM(2018) 382 final.

⁶¹ A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz létrehozásáról szóló, 2021. február 12-i (EU) 2021/241 európai parlamenti és tanácsi rendelettel összhangban (HL L 57., 2021.2.18., 17–75. o.).

AZ EURÓPAI GYERMEKGARANCIA CÉLKITŰZÉSE ÉS HATÓKÖRE

- (1) Ezen ajánlás célja a társadalmi kirekesztés megakadályozása és leküzdése azáltal, hogy biztosítja a rászoruló gyermekek hozzáférését a kulcsfontosságú szolgáltatásokhoz.
- (2) Ez az ajánlás a rászoruló gyermekekre alkalmazandó.

FOGALOMMEGHATÁROZÁSOK

- (3) Ezen ajánlás alkalmazásában:
 - a) „rászoruló gyermekek”: azok a 18 év alatti személyek, akik ki vannak téve a szegénység és társadalmi kirekesztés kockázatának;
 - b) „migráns háttérű gyermekek”: harmadik ország állampolgárának minősülő gyermekek, migrációs jogállásuktól függetlenül, valamint olyan gyermekek, amelyek egy tagállam állampolgárai, és akik legalább az egyik, külföldön született szülőjük révén harmadik országbeli migráns háttérrel rendelkeznek;
 - c) „bizonytalan családi helyzetű gyermekek”: különböző, társadalmi kirekesztéshez vezető kockázati tényezőknek kitett gyermekek, például: egyszülős háztartásban élnek; fogyatékossgal élő szülővel élnek; olyan háztartásban élnek, ahol mentális egészségi problémával vagy tartós betegséggel szembesülnek; olyan háztartásban élnek, ahol kábítószer-használat vagy családon belüli erőszak fordul elő; olyan uniós polgár gyermekei, aki egy másik tagállamba költözött, de maguk a gyermekek a származási tagállamban maradtak; tizenéves korú anya gyermekei vagy tizenéves anyák; olyan gyermekek, akiknek valamelyik szülőjét bebörtönözték;
 - d) „tényleges hozzáférés”: olyan helyzet, amikor a szolgáltatások azonnal rendelkezésre állnak, megfizethetők, elérhetők és jó minőségűek, azokat időben nyújtják, és a lehetséges felhasználók tudnak ezeknek a szolgáltatásoknak a létezéséről és arról, hogy jogosultak az igénybevételükre;
 - e) „tényleges és ingyenes hozzáférés”: olyan helyzet, amikor a szolgáltatások ingyenesek, azonnal rendelkezésre állnak, elérhetőek és jó minőségűek, azokat időben nyújtják, és a lehetséges felhasználók tudnak ezeknek a szolgáltatásoknak a létezéséről és arról, hogy jogosultak az igénybevételükre;
 - f) „iskolai tevékenység”: játék-, rekreációs, sport- és kulturális tevékenységek útján megvalósuló tanulás, amely rendes iskolaidőben vagy azon kívül folyik, az iskola szervezi meg, és része az iskolai tantervnek, illetve ahhoz kapcsolódik;
 - g) „egészséges étkezés” vagy „egészséges táplálkozás”: olyan kiegyensúlyozott ételfogyasztás, amely biztosítja a gyermek számára a fizikai és mentális fejlődéséhez, valamint a fiziológiai szükségleteinek megfelelő testmozgáshoz szükséges tápanyagokat;
 - h) „megfelelő lakhatás”: olyan lakóépület, amely megfelel az aktuális nemzeti műszaki szabványoknak, megfelelő állapotban van, észszerű hőkomfortot biztosít, és megfizethető áron érhető el.

FŐ AJÁNLÁSOK

- (4) A Bizottság felkéri a tagállamokat, hogy:
- a) garantálják a rászoruló gyermekek számára a hatékony és ingyenes hozzáférést a koragyermekkorai neveléshez és gondozáshoz, az oktatáshoz, az iskolai tevékenységekhez és minden tanítási napon legalább egyszer az egészséges étkeztetéshez, valamint biztosítsák az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférésüket;
 - b) biztosítsák a rászoruló gyermekek tényleges hozzáférését az egészséges táplálkozáshoz és a megfizethető lakhatáshoz.
- (5) A tagállamoknak azonosítaniuk kell a rászoruló gyermekeket, és a nemzeti integrált intézkedések megtervezése során ezen a csoporton belül figyelembe kell venniük a következő gyermekek által tapasztalt sajátos hátrányos helyzeteket:
- a) hajléktalan gyermekek, illetve a súlyosan elégtelen lakáskörülmények között élő gyermekek;
 - b) fogyatékkal élő gyermekek;
 - c) migráns háttérű gyermekek;
 - d) kisebbségi faji vagy etnikai csoportba tartozó gyermekek (különösen a romák);
 - e) alternatív (elsősorban intézményi) gondozásban részesülő gyermekek;
 - f) bizonytalan családi helyzetű gyermekek.

TÁMOGATÓ SZAKPOLITIKAI KERET

- (6) Felkérjük a tagállamokat, hogy a gyermekek társadalmi kirekesztésének kezelése érdekében építsenek ki egy integrált és támogató szakpolitikai keretet, a szegénység és a hátrányos helyzet több nemzedéken átívelő ciklusának megtörésére és a Covid19-világjárvány társadalmi-gazdasági hatásának csökkentésére helyezve a hangsúlyt. E célból ezen ajánlás végrehajtása során a tagállamoknak:
- a) biztosítaniuk kell ezen ajánlás összeegyeztethetőségét a nemzeti, regionális és helyi szintű szociális, oktatási, táplálkozási és lakhatási politikákkal, és lehetőség szerint integrált módon javítaniuk kell azok relevanciáját a gyermekek támogatása szempontjából;
 - b) növelniük kell az oktatásba és a megfelelő egészségügyi és szociális védelmi rendszerekbe történő befektetéseket a gyermekek és családjaik, különösen a társadalmi kirekesztésnek kitett gyermekek és családok szükségleteinek hatékony kezelése érdekében;
 - c) biztosítaniuk kell a megfelelő politikákat és erőforrásokat, beleértve a szülőket vagy gyámokat célzó munkaerőpiaci integrációs intézkedéseket és a családoknak és háztartásoknak nyújtott jövedelemtámogatást is, hogy a pénzügyi akadályok ne gátolják a gyermekeket a jó minőségű szolgáltatásokhoz való hozzáférésben;
 - d) egy integrált és multidiszciplináris megközelítés alapján kezelniük kell a társadalmi kirekesztés területi dimenzióját, figyelembe véve a jellegzetes városi, vidéki, távoli és szegregált területek sajátos szükségleteit;
 - e) meg kell erősíteniük az együttműködés a nemzeti, regionális és helyi hatóságokkal, a szociális gazdaság szervezeteivel, a nem kormányzati

szervezetekkel és más érdekelt felekkel, és jobban be kell vonniuk őket a szakpolitikai intézkedések és a gyermekeknek nyújtott jó minőségű szolgáltatások megtervezésébe, megvalósításába és nyomon követésébe;

- f) intézkedéseket kell hozniuk a rászoruló gyermekek beilleszkedésének elősegítése, valamint megkülönböztetésük és megbélyegzésük elkerülése és leküzdése érdekében;
- g) támogatniuk kell a gyermekekkel és szolgáltatásokkal kapcsolatos stratégia befektetéseket, beleértve a támogató infrastruktúrát és a szakképzett munkaerőt is;
- h) megfelelő erőforrásokat kell rendelniük ezen ajánlás végrehajtásához, és optimálisan kell felhasználniuk a nemzeti és uniós forrásokat, különös tekintettel az Európai Szociális Alap Pluszra, az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, a REACT-EU eszközre, az InvestEU eszközre, a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközre és a technikai támogatási eszközre.

KORAGYERMEKKORI NEVELÉS ÉS GONDOZÁS, OKTATÁS ÉS ISKOLAI TEVÉKENYSÉGEK, EGÉSZSÉGES ÉTKEZÉS MINDEN TANÍTÁSI NAPON

- (7) Annak érdekében, hogy garantálják a rászoruló gyermekek számára a tényleges és ingyenes hozzáférést a koragyermekkori neveléshez és gondozáshoz, az oktatáshoz, az iskolai tevékenységekhez és minden tanítási napon legalább egyszer az egészséges étkeztetéshez, arra bátorítják a tagállamokat, hogy:
 - a) azonosítsák és kezeljék a koragyermekkori nevelésben és gondozásban, az oktatásban és az iskolai tevékenységekben való részvétel pénzügyi és nem pénzügyi akadályait;
 - b) hozzanak intézkedéseket az iskolai lemorzsolódás megelőzése és csökkentése érdekében, vonják be újra a lemorzsolódás kockázatának kitett gyermekeket, illetve azokat a gyermekeket, akik már lemorzsolódtak az oktatásból vagy a képzésből;
 - c) nyújtsanak tanulási támogatást a tanulási nehézségekkel küzdő gyermekek számára a nyelvi, kognitív és oktatási hiányosságaik kompenzálása érdekében;
 - d) a koragyermekkori nevelés és gondozás létesítményeit és oktatási anyagait és az oktatási létesítményeket igazítsák hozzá a fogyatékossgal élő gyermekek szükségleteihez, felhasználva a befogadó tanítási és tanulási módszereket; e célból biztosítsák, hogy képzett tanárok és más oktatási szakemberek, például pszichológusok, logopédusok, rehabilitációs szakemberek vagy pedagógiai asszisztensek álljanak rendelkezésre;
 - e) vezessenek be olyan intézkedéseket, amelyek támogatják a befogadó oktatást, és kerüljék el a szegregált osztályok kialakítását a koragyermekkori nevelés és gondozás létesítményeiben és az oktatási intézményekben; ez azzal is járhat, hogy elsőbbségi vagy idő előtt hozzáférést biztosítanak a rászoruló gyermekek számára;
 - f) minden tanítási napon legalább egy egészséges étkezést biztosítsanak;
 - g) bocsássák rendelkezésre az oktatási anyagokat, adott esetben a tankönyveket és egyenruhákat is;

- h) bocsássák rendelkezésre a távoktatáshoz szükséges nagy sebességű hálózati kapcsolatot, digitális szolgáltatásokat és a megfelelő eszközöket az oktatási tartalmak online elérésének biztosítása érdekében;
- i) adott esetben biztosítsák a közlekedést a koragyermekkori nevelés és gondozás létesítményeibe és az oktatási létesítményekbe;
- j) biztosítsák az iskolai tevékenységekhez való egyenlő és befogadó jellegű hozzáférést, beleértve az iskolai kirándulásokon való részvételt is;
- k) dolgozzák ki az oktatási intézmények, a helyi közösségek, a szociális szolgálatok és a szociális gazdaság szereplői közötti együttműködés kereteit a befogadó oktatás támogatása, az iskola utáni gondozás biztosítása, valamint a sport-, szabadidős és kulturális tevékenységekben való részvétel lehetőségének megteremtése érdekében, továbbá az oktatási intézményeket alakítsák át a befogadás és a részvétel központjaivá, és e célból fektessenek be ezekbe a létesítményekbe.

EGÉSZSÉGÜGYI ELLÁTÁS

- (8) Annak érdekében, hogy garantálják a rászoruló gyermekek számára a jó minőségű egészségügyi ellátáshoz való tényleges és ingyenes hozzáférést, felkérlik a tagállamokat, hogy:
- a) segítsék elő a betegségek és fejlődési rendellenességek korai észlelését és kezelését, ideértve a mentális egészséggel összefüggő problémákat is, és biztosítsák a hozzáférést az időszakos orvosi vizsgálatokhoz és szűrési programokhoz, beleértve a fogorvosi és szemészeti ellátást is; biztosítsák a megfelelő idejű, gyógyítási és rehabilitációs célú nyomon követést, ideértve a gyógyszerekhez, kezelésekhöz és az egészségügyi segédeszközökhöz, valamint az oltási programokhoz való hozzáférést is;
 - b) nyújtsanak célzott rehabilitációs és habilitációs szolgáltatásokat a fogyatékossgal élő gyermekeknek;
 - c) vezessenek be hozzáférhető egészségfejlesztési és betegségmegelőzési programokat a rászoruló gyermekek és családjaik számára, valamint biztosítsanak olyan szakembereket, akik a gyermekekkel dolgoznak.

EGÉSZSÉGES TÁPLÁLKOZÁS

- (9) Annak érdekében, hogy – többek között az uniós iskolatej-, valamint az iskolagyümölcs- és iskolazöldség-programon keresztül is – garantálják a rászoruló gyermekek tényleges hozzáférését az elégséges és egészséges táplálkozáshoz, arra bátorítják a tagállamokat, hogy:
- a) a tanítási napokon kívül is támogassák az egészséges étkezéshez való hozzáférést, akár természetbeni vagy pénzügyi támogatáson keresztül is;
 - b) biztosítsák, hogy a koragyermekkori nevelésben és gondozásban és az oktatási létesítményekben a táplálkozási normák megfeleljenek a sajátos étrendi igényeknek;

- c) korlátozzák a magas zsír-, só- és cukortartalmú ételek reklámozását és elérhetőségét a koragyermekkorai nevelési és gondozási létesítményekben és az oktatási intézményekben;
- d) nyújtsanak megfelelő tájékoztatást a gyermekeknek és a családoknak a gyermekek egészséges táplálkozásáról.

MEGFELELŐ LAKHATÁS

- (10) Annak érdekében, hogy garantálják a rászoruló gyermekek számára a megfelelő lakhatáshoz való tényleges hozzáférést, felkérlik a tagállamokat, hogy:
- a) biztosítsák, hogy a hajléktalan gyermekek és családjaik megfelelő elhelyezést kapjanak menedékhelyeken, a menedékhelyekről gyorsan áthelyezzék őket állandó lakásokba, valamint nyújtsanak számukra megfelelő szociális és tanácsadási szolgáltatásokat;
 - b) értékeljék és szükség esetén vizsgálják felül a nemzeti, regionális és helyi lakhatási politikákat, és hozzanak intézkedéseket annak biztosítására, hogy megfelelően figyelembe vegyék a rászoruló gyermekeket nevelő családok érdekeit, beleértve az energiaszegénység kezelését is; ennek az értékelésnek és felülvizsgálatnak ki kell terjednie a szociális lakhatásra vonatkozó politikákra és a lakhatási támogatásokra is;
 - c) biztosítsák, hogy a rászoruló gyermekek és családjaik megfelelő időben elsőbbségi hozzáférést kapjanak a szociális lakásokhoz;
 - d) a gyermek mindenek felett álló érdekeinek figyelembevételével mellett akadályozzák meg a gyermekek intézményi gondozásba helyezését; biztosítsák, hogy a gyermekek intézményi gondozásból jó minőségű közösségi vagy családi gondozásba kerüljenek át, és támogassák a gyermekek független életvitelét és társadalmi beilleszkedését.

IRÁNYÍTÁS ÉS JELENTÉSTÉTEL

- (11) A megbízható irányítás, nyomon követés és jelentéstétel érdekében arra bátorítják a tagállamokat, hogy:

A gyermekgaranciáért felelős nemzeti koordinátorok

- a) jelöljenek ki egy gyermekgaranciáért felelős nemzeti koordinátort, aki megfelelő erőforrásokkal és megbízatással rendelkezik, amely lehetővé teszi az ajánlás végrehajtásának hatékony koordinálását és nyomon követését;

A rászoruló gyermekek azonosítása

- b) annak érdekében, hogy a lehető leghatékonyabban célirányossá tegyék a rászoruló gyermekekre irányuló intézkedéseket, és figyelembe vegyék a nemzeti, regionális és helyi szervezeteket és körülményeket, vonják be az érdekelt feleket a rászoruló gyermekeknek és azoknak az akadályoknak az azonosításába, amelyekkel az ajánlás hatókörébe tartozó szolgáltatásokhoz való hozzáférés és azok igénybevétele során szembesülnek;

Nemzeti cselekvési tervek

- c) ezen ajánlás elfogadásától számított hat hónapon belül terjesszenek a Bizottság elé egy 2030-ig tartó időszakra vonatkozó cselekvési tervet az ajánlás végrehajtásáról, figyelembe véve a nemzeti, regionális és helyi körülményeket. Ennek a cselekvési tervnek tartalmaznia kell különösen a következőket:
- i. a megfelelő integrált intézkedésekkel elérni kívánt gyermekek célzott kategóriái;
 - ii. az elérendő rászoruló gyermekekre vonatkozó mennyiségi és minőségi célok, amelyeket megfelelő intézkedésekkel kell elérni, figyelembe véve a regionális és helyi egyenlőtlenségeket;
 - iii. az ezen ajánlás végrehajtása során tervezett vagy meghozott intézkedések, beleértve regionális és helyi szintet is, valamint a szükséges pénzügyi források és ütemtervek;
 - iv. a gyermekek társadalmi kirekesztésének kezelése és a hátrányos helyzet több nemzedéken átívelő ciklusának megtörése érdekében tervezett vagy meghozott egyéb intézkedések, különösen a 6. pontban előírt támogató szakpolitikai keret alapján;
 - v. az adatgyűjtés, valamint az ajánlás nyomon követésének és értékelésének nemzeti keretrendszere, a 12. pont d) pontjában említett közös nyomonkövetési keret létrehozása céljából is;

Tájékoztatás és bevonás

- d) dolgozzanak ki hatékony tájékoztatási és bevonási intézkedéseket a rászoruló gyermekek és családjaik számára, különösen regionális és helyi szinten, valamint az oktatási létesítményeken, képzett közvetítőkön, családsegítő szolgálatokon, valamint a civil társadalom és a szociális gazdaság szervezetein keresztül, hogy felhívják a figyelmet az ajánlás hatókörébe tartozó szolgáltatásokra, és bátorítsák és elősegítsék azok igénybevételét;

Az érdekelt felek bevonása

- e) biztosítsák a regionális, helyi és más érintett hatóságok, a gyermekek, a civil társadalmat képviselő nem kormányzati szervezetek, az oktatási létesítmények, valamint a társadalmi befogadás és integráció, a gyermekjogok, a befogadó oktatás és a megkülönböztetésmentesség előmozdításáért felelős szervek, köztük a nemzeti esélyegyenlőségi szervek részvételét a cselekvési terv előkészítésében, végrehajtásában, nyomon követésében és értékelésében;

Jelentéstétel a Bizottságnak

- f) a nemzeti cselekvési tervvel összhangban kétévente számoljanak be a Bizottságnak az ajánlás végrehajtása terén elért haladásról.

VÉGREHAJTÁS, ELLENŐRZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS

(12) A Tanács üdvözli a Bizottság szándékát, hogy:

- a) az európai szemeszter keretében nyomon követi az ezen ajánlás végrehajtása terén elért haladást, beleértve az eredményeket és a rászoruló gyermekekre gyakorolt hatást, és adott esetben országspecifikus ajánlásokat javasol a tagállamoknak;
- b) a gyermekgaranciáért felelős nemzeti koordinátorokkal és a szociális védelemmel foglalkozó bizottsággal közösen dolgozik azon, hogy előmozdítsa az egymástól való

tanulást, megossza a tapasztalatokat és a bevált gyakorlatokat, és nyomon kövesse az ezen ajánlásra adott válaszlépként a megfelelő nemzeti cselekvési tervekben foglaltak szerint meghozott intézkedéseket;

- c) a tagállamok által benyújtott jelentések alapján rendszeresen beszámol a szociális védelemmel foglalkozó bizottságnak az ajánlás végrehajtása terén elért haladásról;
- d) a szociális védelemmel foglalkozó bizottsággal közösen dolgozik azon, hogy:
 - i. kialakítsa a közös nyomonkövetési keretet, és közösen elfogadott mennyiségi és minőségi kimeneti mutatókat dolgozzon ki ezen ajánlás végrehajtásának értékelésére;
 - ii. a politikai döntéshozatal tájékoztatása céljából uniós szinten javítsa az összehasonlítható adatok rendelkezésre állását, hatókörét és relevanciáját, beleértve a rászoruló gyermekekre és a szolgáltatásokhoz való hozzáférésükre, valamint a gyermekeknek nyújtott célzott ellátások megfelelőségére és lefedettségére vonatkozó adatokat is;
- e) felülvizsgálja az ajánlás végrehajtása terén elért haladást, és az elfogadása után 5 évvel jelentést tesz a Tanácsnak;
- f) fokozza a tájékoztatási és kommunikációs tevékenységeket, és uniós szinten, valamint a tagállamok és az érdekelt felek között szélesebb körben terjeszti az eredményeket és a bevált gyakorlatokat.

Kelt Brüsszelben, -án/-én.

*a Tanács részéről
az elnök*